

OSREDNJA KOROŠKA KNJIŽNICA

62390 RAVNE NA KOROŠKEM

nik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC R. O.
IN LESNE — LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE SLOVENJ GRADEC P. O.

LETO XXI — ŠTEVILKA 5

MAJ 1990

POŠTINA PLAČANA

10 LET KUD GOZDAR

V soboto, 21. aprila, so v Črni na Koroškem dostojno proslavili 10-letnico kulturno umetniškega društva »Gozdar«. V dobri uri in pol se je na odru kulturnega doma odvil program narodnih pesmi v izvedbi moškega pevskega zbora, venček melodij harmonikašev ter narodnih plesov iz Črne in okolice, ki jih je plesala folklorna skupina. Ob zaključku programa je predsednik ZKO Ravne Stanko Arnšek podelil pevcem Gallusove plakete in Vorančeve značke, Lenčka Ošlak pa jim je izročila spominsko darilo v imenu KPD Svoboda Črna.

Ime »Gozdar« ni naključno, povezano je z našo dejavnostjo. Lahko bi rekli, da dejavnost članov KUD na nek način dopolnjuje dejavnost tozda Gozdarstvo Črna, saj s svojim vztrajnim delom krepijo duha in pozitivne človekove lastnosti ter posredno vplivajo tudi na boljše medsebojne odnose v kolektivu.

Pred desetimi leti so v okviru osnovne organizacije sindikata tozda Gozdarstvo

Črna ustanovili moški pevski zbor in s tem tudi KUD Gozdar. Društvo je kmalu razširilo svojo dejavnost še s harmonikarji, folklorno skupino in dramsko-recitacijsko skupino. Vsekakor pa je treba povedati, da je imel največ zaslug za ustanovitev in delovanje društva v tem obdobju Tone Kajzer, ki mu člani društva pravijo tudi duhovni oče.

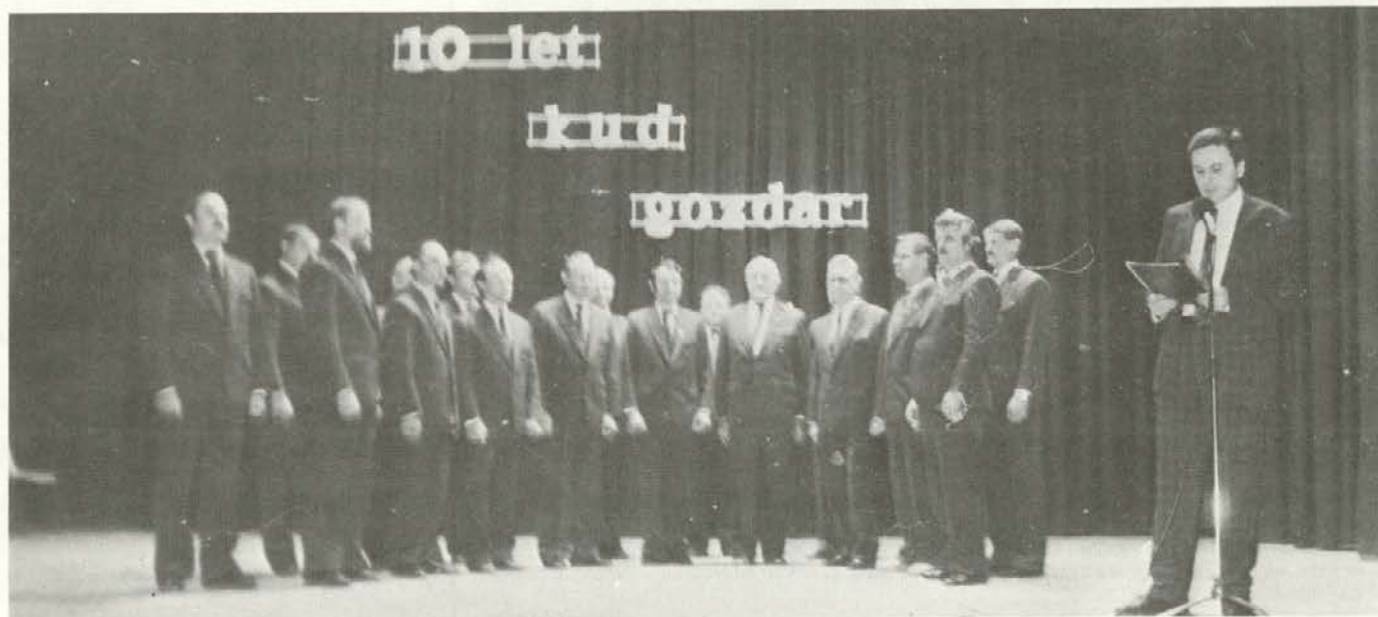
Ob jubileju niso sešteli števila vseh nastopov, ki so jih imeli v desetih letih, bilo pa jih je veliko. Nastopali so ob raznih priložnostih, proslavah, jubilejih v koroški krajini, gostovali so po vsej republiki in državi, tudi v najbolj oddaljeni Makedoniji, pa v tujini v Avstriji in v Nemčiji. Njihove nastope je velikokrat dopolnjeval Mitja Šipek s Svetnečim Gašperjem. Ob jubileju je takole razmišljal: »Črnjani imajo kulturno dušo, zavidanja vredno tradicijo in izvirne ideje. Poleg tradicionalnega Turističnega tedna, ki vključuje še dramsko aktivnost, je za sicer majhen kraj, ki je poleg tega še

odmaknjen in morda ravno zato ostal tako originalen, je pevska kultura za vzgled vsej občini. Takorekoč vsaka družina ima pevca, pa še plesalca in dramskega umetnika in kar je najbolj zanimivo, da kulturna tradicija ni opešala niti za trenutek, temveč prehaja iz roda v rod.«

Vtise o desetletnem delu in nastopih so vodje skupin strnili v drobnem zvezku, ki so ga izdali ob jubileju.

I. Robnik

Pevci so prejeli Gallusove plakete

MOŠKI PEVSKI ZBOR

»Zbor združuje pevce-gozdne delavce, kmete in druge ljubitelje petja iz Črne, Mežice in njenih okoliških krajev Koprivne, Jazbine, Javorja in Ludranskega vrha. Bivališča nekaterih so oddaljena več kot 12 km.

V letih svojega delovanja je zbor nastopil na 13 revijah, na srečanjih pevskih zborov Od Pliberka do Traberka, imel je štiri samostojne koncerte in 54 skupnih nastopov z ostalimi sekcijami KUD.

Alojz Kremzer

FOLKLORNA SKUPINA

»Vsi, ki smo v teh letih plesali v folklorni skupini KUD GOZDAR se zavedamo, da smo ohranili sebi in našim rodovom del ljubiteljskega izročila. Skupaj smo preživljali čudovita leta, polna lepih trenutkov in spominov. Vsa ta leta smo se družili z mislijo, da ohranjamo nekaj lepega, nekaj svojega, nekaj, kar sta nam zapustila oče in mati, dedek in babica, naša zemlja, domovina, naš narod.«

Hubert Stopar

HARMONIKARJI

»Vsa ta leta smo imeli skupaj 555 vaj ali 1756 ur vaje. To pa še zdaleč ni zadoščalo za brezhibno igranje koncertnih programov. Še in še je treba vaditi doma.

Nastopili smo 190 krat, samostojno ali pa skupaj z ostalimi skupinami KUD.

Nastopali smo v Dobrni, Laškem, na Flosarskem balu na Ljubnem, na Kmečki ohceti v Dravogradu, v Čateških toplicah, največjo čast pa smo doživeli, ko smo lahko nastopili v Ulmu ob Donavi v Nemčiji. Našim rojakom smo uprizorili koncert, ki je trajal do zore.«

Zvonko Ortan

Zdovčeva dekleta

DRAMSKO RECITACIJSKA SKUPINA

Dramsko recitacijska skupina je nastala vzporedno z ustanovitvijo moškega pevskega zbora. Nastala je kot potreba po napovedovanju in povezovanju programov.

Po ustanovitvi ostalih skupin je njena vloga postala še očitnejša.

Pri večjih nastopih smo dopolnjevali program tudi s krajšimi skeči. S toplo in prijetno besedo bomo v teh okvirih delovali tudi v prihodnje.

Zoran Mlakar

»ZAPLESALI SMO V ČRNEČAH IN TOPOLŠICI«

FOLKLORA KUD GOZDAR ČRNA NA KOROŠKEM

Kako prijetno je ob zaključku programa, ki ga dajemo našim prijateljem, ko doživimo priznanje s ploskanjem in pohvalnimi besedami. Naša uprizoritev vzbuja notranje zadovoljstvo, veselje in v nas željo, da se znova prikažemo s takšnim ali podobnim programom.

Trud, ki smo ga vložili v to kulturno dejavnost, je obrodil sad, ki smo ga bili vsi veseli, občinstvo in nastopajoči, ko smo nastopali v ČRNEČAH za starostnike.

Še bolj pa smo veseli in si štejemo v čast povabilo za izvedbo programa v TOPOLŠICI.

Ko smo se pripravljali za nastop v TOPOLŠICI, nas je spremljala trema, kajti zapleteni smo bili med profesionalce, saj je nastopal znani skladatelj in dirigent BOJAN ADAMIČ s priznano pevko in ing. MITJA ŠIPEK z dramo SVETLEČI GAŠPER.

Ko se je program iztekel, smo z veseljem srcem in pogledi čutili toplino in na veselih obrazih priznanje navzoče publike. Kakor v ČRNEČAH, smo tudi tu doživeli pohvalo in željo, da jih še obiščemo s takim ali podobnim programom.

Za vse te uspehe, pohvale, povabila je nedvomno zaslužen in pohvale vreden naš bivši predsednik Tone KAJZER, ki je uspešno vodil KUD GOZDAR ČRNA NA KOROŠKEM in je po 10. obletnici to delo predal novemu predsedniku KUD GOZDAR ČRNA NA KOROŠKEM — GORAZDU MLINŠKU.

Uspehi in pohvale pa niso last samo predsednika, ampak so skupna zasluga. Vsaka skupina mora trdo delati, da doživi oz. doseže priznanje, katerega je deležen vsak član skupine, predsednik in KUD.

Nastop v TOPOLŠICI je zapustil folklorni skupini lep spomin. Za brezhibno, odlično zaplesane plese KOROŠKE oz. MEŽIŠKE DOLINE smo bili nagrajeni z dolgim ploskanjem.

Za uspeh skupine so veliko prispevali vodja folklorne skupine Jože Zapečnik, koreografinja Milka Kaker in Zvonko Ortan. KULTURNO UMETNIŠKEMU DRUŠTVU GOZDAR ČRNA NA KOROŠKEM — PA ZA 10. OBLETNICO še NA MNOGA MNOGA LETA.

Z. ORTAN

GOSPODARJENJE

Obvestilo o odkupu gozdnih sortimentov

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je do sedaj edino v Sloveniji izplačevalo odkupljene gozdne in lesne sortimente po opredeljeni poslovni politiki za leto 1990. Dosedanji pogoji plačevanja so bili: obračun 2 krat mesečno, rok plačila 8 dni od obračuna.

Zaradi izredno težkih razmer v jugoslovanskem gospodarstvu — pomanjkanje denarja, neplačevanje prodanih gozdnih in lesnih sortimentov, smo se na kolegiju direktorjev TOZD in TOK gozdarstva opredelili, da do nadaljnjega nekoliko spremenimo pogoje plačevanja:

1. Za odkupljene gozdne sortimente od 15. do konca aprila bo izplačilo kot do sedaj v 8 dneh. Če bi bilo zaradi zmanjšane dotoka denarja nemogoče zagotoviti izplačilo, se datum izplačila premakne na ponedeljek 14. maja za Slovenj Gradec in Dravograd in na torek 15. maja za Ravne in Radlje.

2. Če bodo denarne razmere nespremenjene, bomo obračunavali 1 krat v mesecu z rokom plačila v 8 dneh.

3. Za odkupljen žagan les bodo kmetje prejeli plačilo v roku 7 dni od plačila kupcev.

Gozdno gospodarstvo prejema v danih razmerah plačila za prodane proizvode v 75 dneh. Zaradi tega in ob nespremenjenem odkupnem ceniku ne moremo zagotavljati plačil kmetom v 15 dneh.

Upamo, da boste to informacijo sprejeli z razumevanjem. S tem boste pripomogli k normalnemu poslovanju Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec.

Gozdno gospodarstvo
Slovenj Gradec

KOROŠKO ZDRAVSTVO ANDREJU ŠERTELU

Direktor SOZD Koroško zdravstvo Adi Cigler izroča priznanje Andreju Šertelu

Svetovna zdravstvena organizacija je letos 7. aprila sporočila svetu geslo: »NAŠ PLANET — NAŠE ZDRAVJE, MISLITE GLOBALNO — DELAJTE LOKALNO!« Delavci SOZD Koroško zdravstvo so svetovni dan zdravja obeležili s svečano sejo delavskega sveta in razstavo na temo ekologija in naravna dediščina. Na slovesni seji so izrekli priznanje in podelili plaketi za izjemne dosežke v prizadevanjih za višjo kvaliteto življenja dr. Bogomirju CELCERJU in našemu sodelavcu Andreju ŠERTELU.

Kolektiv sozda Koroško zdravstvo se je letos prvič odločil, da podeli plaketo tudi nekemu, ki ni član kolektiva, »ki svojo neomajno ljubezen in skrb za gozdove in človeka že več kot trideset let uspešno posreduje okolju skozi bogato publicistično in predavateljsko delo« so napisali v utemeljitvi in nadaljevali: »Korenine drevov so vendar korenine naše vitalnosti, našega zdravja!« trdi, ko razlaga bližajočo se tragiko umiranja slovenskih gozdov in pri tem ponuja misel akademičar dr. Trstenjaka v razmislek: »Največji problem predstavlja metalna polucija. Najprej je onesnažena naša vest, šele potem človek sam in okolje. Najprej moramo ozdraviti človeka v njegovi mentaliteti!«

Nepregledno število člankov v glasilih in revijah dokazuje uspešno prosvetiteljsko delo, ki pomembno presega njegove vsakdanje delovne obveze. Sestanki in predavanja z ekološko problematiko so brez njega brez polne vsebine in barvitosti, živa in topla beseda izvrstnega predavatelja je prepričala ne samo strokovnjake, temveč učence po šolah in krajanje v krajevnih skupnostih, kjer je reden gost. Je reden sodelavec RTV Ljubljana, sodeluje pri reklamnih komisijah Turistične zveze Slovenije in je aktiven član republiške komisije za ekologijo pri Zvezi sindikatov Slovenije in Republiškem komiteju za kmetijstvo in gozdarstvo. Za svoje delo je prejel Red dela s srebrnim vencem in Zlati znak Turistične zveze Slovenije. Ljubezen do koroške krajine in gozdnih širjav intimno doživlja v pesmih, ki jih ne skriva pred javnostjo.

Delavci koroškega zdravstva smo prepričani, da delo in prizadevanje Andreja Šertela predstavlja pomemben prispevek k ustvarjanju zavesti o pozitivnih vzorcih zdravja in s tem ozaveščanju o nujnosti vsakdanje skrbi za bivalno okolje.

Bogomir Celcer je prejel zaslužen priznanje

Dr. Bogomir CELCER je »vsaka leta opozarjal na škodljivost skozi telo prodirajočih žarkov, morda celo premo glasno, ker so bili ti pač za silo obvladljivi na delovnem mestu. Ob katastrofalni, nekontrolirani sprostitvi černobilске atomske energije, je sicer preveč mehki, preveč popustljivi, preveč tolerantni dr. Bogomir Celcer gromovniško stopil v javnost in se s svojim znanjem in spoznanjem postavil v bran življenja na zemlji in še zlasti v naših krajih. Tudi sedaj ga vznemirja vse, kar živemu škodi,« je med drugim napisano v utemeljitvi za priznanje SOZD Koroško zdravstvo.

GRADBENA DEJAVNOST ZAENKRAT ŠE V PODJETJU

V mesecu aprilu je kolegij direktorjev Gozdnega gospodarstva Slovenije Gradec obravnaval obširno analizo o gradbeni dejavnosti v podjetju. Sklenil je, da bo ta dejavnost potrebna tudi v novih razmerah, predvsem za vzdrževanje gozdnih cest, pa tudi za nove gradnje, njena organizacija pa bo odvisna od nove zakonodaje.

Povečan obseg gradbene dejavnosti beležimo nekje od leta 1960, ko je bil tudi ustanovljen poseben obrat za gradnjo in vzdrževanje cest v območju gozdnega gospodarstva. V letih do 1968 so se izvajala v okviru tega obrata poleg novih gradenj tudi visoke gradnje. Najprej so nekaj let delali ročno, leta 1965 pa so začeli s strojno gradnjo. V obdobju od 1961 do 1976 smo v okviru iste organizacije opravljali še turistično dejavnost. Projektno dokumentacijo so vsa leta pripravljali delavci v projektivi. Od prvega investicijskega programa za projekt Legen—Kašivsko selo, ki so ga označili s številko 2, so v lanskem letu že prekoračili številko 1000.

V območju je gradbeni obrat zgradil 1781 km gozdnih cest in smo s to številko prvi v Sloveniji po odprtosti lesnoproizvodnih gozdov. Dinamika novih gradenj cest je v zadnjih desetih letih padala, prioriteto pa smo dajali vzdrževanju, izgradnji vlak in rekonstrukcijam. Trenutno imamo 22 m produktivnih cest na/ha gospodarskih gozdov. To je že sedaj največja gostota v primerjavi z ostalimi GG, ciljna gostota pa je 25 m/ha, če upoštevamo samo produktivne gozdne ceste. Z upoštevanjem vseh cest pa je ciljna gostota predvidena 31,5 m/ha. Tako bi morali zgraditi še 84 km cest. Tudi intenziteta vlak pada. Trenutno imamo 1812 km vlak, morali pa bi jih zgraditi še 1578 km, da bi dosegli ciljno gostoto 61,0 m/ha. Za vzdrževanje gozdnih prometnic bi morali nameniti 1,8 % od

vrednosti novih gradenj. V letošnjem letu pa imamo v planu za to predvidenih samo dobro polovico sredstev.

V analizi so prikazani tudi stroški gradbene dejavnosti, ki v letih od 1968 do 1985 padajo. Naraščalo pa je število gradbišč, kar je oteževalo samo organizacijo dela na terenu. Število zaposlenih se je zniževalo. Tako smo imeli leta 1960 zaposlenih 105 ljudi na gradbenem obratu, leta 1989 pa samo še 55 ljudi. V strukturi pa v zadnjih letih beležimo upadanje števila nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcev in naraščanje števila kvalificiranih delavcev.

Precejšnji del analize je namenjen tudi gradbeni mehanizaciji, ki smo jo vsa leta prilagajali potrebam gradenj. Sedaj, ko v podjetju pripravljamo predloge bolj racionalnega gospodarjenja, ko je družbeni sistem bolj naklonjen privatizaciji, so bile izpostavljene tudi ideje o delni privatizaciji gradbene mehanizacije. Do tega bo najbrž tudi prišlo, vendar pa bomo vitalne stroje (predvsem greder) zadržali v podjetju. Tako bomo lahko uravnavali cene zunanjih ponudnikov.

V prihodnje bomo gradili sorazmerno malo cest (ca 7 km novih gradenj in 10 km rekonstrukcij na leto) več pa bomo gradili vlak. Več sredstev bomo namenili vzdrževanju. Poudarek bomo dali strokovnosti in kvaliteti gradenj. Cilj je:

- sodobna, kvalitetna gradnja
- strokovno, redno vzdrževanje
- poenotena organizacija znotraj gozdnega gospodarstva.

Ida ROBNIK

»SETRAN« — TOZD Transport in servisi na sejmu Gozdarstva in kmetijstva

V času od 13. do 19. aprila 1990 je na poslovno prireditvenem centru Gorenjski sejem Kranj potekal 29. mednarodni sejem gozdarstva in kmetijstva.

Na sejmu, ki ga je odprl predsednik Republiškega komiteja za kmetijstvo in gozdarstvo Hrvaške, je sodelovalo več kot 600 razstavljalcev iz Jugoslavije in tujine.

TOZD Transport in servisi se je na 120 m² površine letos predstavil s svojo gozdarsko mehanizacijo pod novim imenom SETRAN (servisi — transport) in sicer z avtomatskim bremenskim vozičkom ABV 1500-UNI, gozdarsko žičnico TVS-1500, gozdarskim zgibnim traktorjem GT-70 in gozdarsko opremo kot so odpiralni škripci, škarje za rezanje jeklenih vrvi in ročne dvigalke RD 800 in RD 1500. Kompletan proizvodni program SETRAN, vključujoč klopi za pnevmatsko privezovanje bremena na tovornjak in nadgradnje gozdarskih kamionov, je bil predstavljen tudi novinarjem televizije in naših časopisov na novinarski konferenci, ki je bila pred otvoritvijo sejma.

Po pričakovanju je največ zanimanja bilo za gozdarski zgibni traktor GT-70 Woody, saj je šlo za prvo uradno predstavitev in novost na trgu, čeprav smo že na lanskoletni predstavitvi na sejmu gozdarstva in kmetijstva zanj prejeli zlato medaljo za kakovost.

Traktor smo predstavili na letošnjem sejmu po enoletnem preizkušanju, ko se je le-ta izkazal z izredno vzdržljivostjo, ki presega vsa pričakovanja in rezultate, ki jih dosegajo tudi dvakrat težji traktorji.

Med prednosti in značilnosti, ki navdušujejo potencialne kupce in poznavalce gozdarskih traktorjev spadajo poleg vzdržljivosti in visoke storilnosti tudi brezstopensko uravnavanje hitrosti, enostavno upravljanje in precej nižja cena od podobnih tujih strojev.

V poslovnem smislu in v smislu posrednega in neposrednega trženja je bil sejem za nas uspešen ne le po izrednem zanimanju predvsem gozdarjev za naše izdelke ampak zaradi tega, ker smo imeli že tudi konkretne razgovore za prodajo prvih traktorjev GT-70 in druge opreme.

Slavko ČEVNIK

V žago Vuhred prihajajo nove usmeritve!

Delavski svet Lesne je na svoji seji, dne 25. aprila 1990, imel na dnevnem redu med drugim ustanovitev družbe z omejeno odgovornostjo »LEGA« na Dobravi v Radljah ob Dravi.

Žaga Vuhred je bila ena izmed štirih žag, ki pa je edina po letu 1980 zrasla v celoti z novo tehnologijo in na popolnoma novi lokaciji. Iz Vuhreda se je preselila na Spodnjo Vižingo. Postavljena je bila na tehnologiji tračnih žag in jo sestavljata bločna tračna žaga in cepilna tračna žaga CANALI. Žaga je bila zasnovana v večjih debelinah in na storilnosti preko 45.000 m³ hlovovine, z izkoristkom celo preko 70%. Največjo proizvodnjo, ki smo jo dosegli, beležimo na tej žagi v letu 1984 v višini 38.500 m³.

S postavitvijo žage Gašper v neposredni bližini, pa tudi še zaradi razno-rasnih vzrokov, je dotok hlovovine na to lokacijo vedno bolj upadel. Vprašljiva je postajala rentabilnost, izredno visoki so obratovalni kakor tudi vzdrževalni stroški. Na žago je prihajala tanjša hlovovina od prvotno načrtovane. Vsi ti in še nekateri drugi vzroki so privedli do razmišljanja in predlogov za pričetek razgovorov o sodelovanju z ing. Gašperjem.

Opravljenе analize so pokazale, da izkoristek pada, slabša se produktivnost, mnogo prevelik čas, ki ga porabimo za razrez m³ hlovovine (saj je ta v našem slučaju bil že preko

7 ur za razrez m³ hlovovine) itd. V boljših tehnologijah, boljših organizacijah in produktivnejših žagah je čas porabe za razrez 1 m³ hlovovine že izpod 3 ur. To je narekovalo nujne ukrepe in razgovore ter sodelovanje s firmo Gašper je steklo.

Nova družba LEGA je nastala na osnovi predhodnih dogovorov in s sklenitvijo »Pogodbe o ustanovitvi družbe z omejeno odgovornostjo«, ki sta jo sklenila LESNA — lesnoindustrijsko podjetje Slovenj Gradec in Gašper ing. Franc-Nada — izdelovanje talnih in stenskih oblog, ostrejša ter lesene embalaže Dobrava, Mariborska 22, Radlje ob Dravi.

Naslov firme predstavlja zloženki imena LESNA-GAŠPER — »LEGA« in je registrirana za proizvodnjo in trgovino z lesom d. o. o. Dobrava.

Ustanovitev skupne firme temelji na združitvi surovine na povečani stopnji predelave, zaposlitvi vse tudi eventualne viške delovne sile, na preusmeritvi in specializaciji proizvodnje, na večji produktivnosti in na boljšem osebnem dohodku vseh zaposlenih.

Formiranje in oblikovanje tako mešanih sličnih družb je tudi v skladu s strategijo in cilji, ki jih zasleduje Lesna. Takšna oziroma podobna stremjenja se bodo nadaljevala tudi pri preoblikovanju ostalih družb Lesne.

Na osnovi pogodbe so opredeljeni vsi medsebojni odnosi, od katerih nedvoumno izhaja, da Lesna svojega premoženja ne prodaja. V razmerju dogovorjenih deležev le vlaga svoj del — ostalo pa ostaja najemni odnos, ki pa ga bo možno pozneje tudi še spreminjati.

S sovlagateljskim deležem družabnika ing. Gašperja pa je skupni družbi omogočeno investiranje v nadaljnjo modernizacijo in specializacijo proizvodnje. Izvršena bo tudi delitev dela tako, da bo na sedanji lokaciji žage Vuhred postavljen še dodatni polnojarmenik. Vsa osnovna predelava hlovovine bo tako koncentrirana na to lokacijo. Na lokaciji obratovalnice Gašper se bo vršila vsa nadaljnja finalizacija. Ob širitvi nadaljnje finalizacije bodo tako imeli zaposlitev vsi delavci iz sedanje žage.

Vsi prisotni so razlagali vodstva Lesne in opredelitvam ing. Gašperja prisluhnili in jih v celoti podprli. Tako podane opredelitve bodo služile kot vzorec tudi nadaljnjemu preoblikovanju sedanjih družb Lesne. Le v večji kvaliteti, večji produktivnosti in večji specializaciji ob sovlaganju tako domačega kot tujega kapitala bomo kos vse zahtevnejšemu tržišču. Sprejem naših proizvodov na evropskih tržiščih pa bo tudi zagotovilo, da bomo imeli delo in primeren življenjski standard vsi zaposleni.

Tone POTOČNIK

MARKETING IN LESNA

Uvod

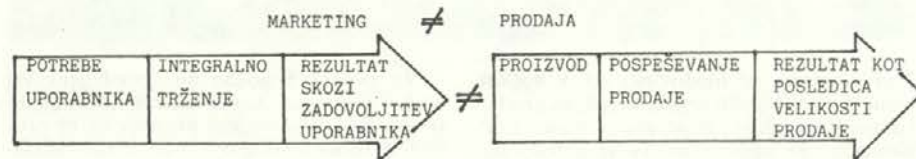
S pojmom marketing se zadnje čase pogosto srečujemo. Spoznanja in predstave o marketingu so zelo različne, dejavnost v družbah Lesne je prav tako različno orientirana in vodena. Ker menim, da je sprejemanje marketinške filozofije in koncepta v Lesni dolgoročnega pomena za uspešno poslovanje in razvoj, sem se odločil, da na to temo napišem sestavek. V njem bom obravnaval nekaj vprašanj o marketingu na splošno in posebej v Lesni. Ta vprašanja so: splošno o marketingu; marketing in podjetništvo; marketing in razvoj izdelkov; določanje tržnih ciljev Lesne in družb v Lesni; možne strategije marketinga v Lesni; organiziranost trženja v Lesni. Poskusil bom, če je mogoče poljudno in kratko napisati nekaj o navedenih vprašanjih, predvsem z vidika poslovnih funkcij, in o razvoju koncepcije Lesne in družb v njeni sestavi. Sestavek bo objavljen v dveh (treh) delih.

Splošno o marketingu

Pojem marketing ima več pomenov, med osnovne štejemo: ekonomski proces, poslovno funkcijo, poslovno koncepcijo in znanstveno disciplino.

Kot ekonomski proces marketing povezuje proizvodnjo in potrošnje; v poslovni funkciji zajema vse potrebne dejavnosti, da se spozna, predvidi in zadovolji povpraševanje.

Kot znanstvena disciplina se ukvarja z raziskovanjem aktivnosti, ki omogoča-

jo učinkovitost menjave in povezovanje proizvodnje in potrošnje. Sistematično delo na znanstvenih osnovah zbiranja, registriranja in analiziranja podatkov v zvezi s problematiko izdelkov in storitev, njihov promet, prodajo in potrošnjo, kakor tudi vse druge probleme na relaciji proizvajalec—potrošnik, so v najžji povezavi s procesom marketinga. Brez raziskovanja marketinga ni marketinga.

Podjetje, ki je sprejelo marketing kot celotno svojo aktivnost k potrebam obstoječih in potencialnih kupcev tako, da te potrebe zadovolji in na ta način doseže dobiček.

Pogosto se marketing povsem enači s prodajo. Poglejmo (po T. LEVITTU) v čem je razlika:

Razlika med konceptom prodaje in marketinga ni zgolj besedna. Prodaja vedno izvira iz interesov ponudnikov, marketing se osredotoča na uporabnika!

Prodaja pretvarja proizvod v denar, marketing je ideja zadovoljevanja potreb uporabnika tako s proizvodom ali storitvijo kot s številnimi drugimi stvarmi, povezanimi z njihovim ustvarjanjem, »dobavo« in nazadnje seveda tudi uporabo.

Marketing je torej proces zadovoljevanja uporabnika in ne proces izdelovanja proizvoda in navaditi se moramo na misel, da ne proizvajamo izdelke, ampak zadovoljujemo potrebe, kar pa je možno na več načinov in z več izdelki!

Marketing in podjetništvo

Čeprav ne dovolj natančen je po mojem marketing že splošno sprejet, pa je podjetništvo nekakšna čarobna magija, ki jo potegnejo družbe na plano vedno, kadar zaidejo v resne krize. (Sedaj smo v naši družbi v globoki krizi, zato ni čudno, da toliko govorimo o podjetnikih in podjetništvu).

Poglejmo si nekaj značilnosti podjetništva — podjetnika. Individualne lastnosti podjetnika so povezane s sprejemanjem tveganja in zrelostjo karakterja za spopad z izidi poslovnega procesa ter potrebnimi specifičnimi znanji. Nadomestilo za tveganje je dobiček. Za podjetništvo je značilno zasledovanje priložnosti, ne glede na vire, s katerimi razpolagamo. Za trženje in podjetništvo lahko najdemo številne skupne točke in podobnosti. Poglejmo si nekatere:

— trženje in podjetništvo sta **opredelivni delovanja**

— trženje in podjetništvo sta pogojena s posameznikovim strokovnim **ustvarjalnim delom**, povezanim v procesu teamskega delovanja ob uporabi novih znanj in razvoja tehnologije.

Za uspešen razvoj podjetja (Lesne) je potrebno menjati miselnost iz administrativnega k podjetniškemu načinu vodenja. Pogoj za to je uveljavljanje **filozofije priložnosti**.

Priložnosti obstojajo le če:

- je sprememba zaželjena,
- je sprememba upravičena.

Pogosto se srečujemo z napačnim pojmovanjem, ko se podjetništvo enači samo z novimi podjetji oz. z malim gospodarstvom. Podjetništvo je **kreativna filozofija**, ki jo je treba vpeljati v vse subjekte ekonomije, še posebej pa v **obstoječa podjetja**. Preveč kruto in drago bi bilo, če bi najprej moralo vse propasti, da bi nastala nova podjetja.

Podjetniško vodenje je proces, ki spremlja in vzpodbuja iskanje priložnosti in pomaga ljudem, da uspejo.

Zakaj povezava trženje—podjetništvo?

— ker je marketing osnovni mehanizem odnosa podjetja do negotovosti v stalno spreminjajočem okolju,

— ker marketing išče, spremlja in spreminja priložnosti,

— ker je rezultat podjetja vedno pogojen z dogajanjem na trgu,

— ker mora stalno spreminjati in prilagajati svoje pristope in delovanje trgu,

— ker je najbližji potrošniku,

— ker mora predvidevati dogajanja na trgu in tržne reakcije.

Duro HARAMIJA

Po žegnanju na velikonočno soboto — Foto: F. Jurač

Takih čistih studencev je danes le še malo — Foto: M. Čarf

Uspešno izveden seminar »OSNOVE RAČUNALNIŠTVA« v TIP Otiški vrh

Računalništvo je relativno nova dejavnost, ki zahteva določena posebna znanja, ki si jih večina naših delavcev med rednim šolanjem ni pridobila. Uvajanje računalnika v poslovanje je zahtevna naloga, pri kateri morajo uspešno sodelovati delavci različnih strok (računalništva, tehnologije, inženirji in dr.). Ekonomski učinki uvajanja računalnika v proizvodnjo bodo ob dobro zasnovanem in timskem delu.

Odločili smo se za organizacijo internega izobraževanja iz računalništva, ki sem ga vodil Bojan Pogorevc.

Glede na naše potrebe in želje smo na seminarju obdelali teme:

- splošne osnovne računalništva
- strojna oprema
- programska oprema
- poslovni mikror računalniški sistemi
- procesni mikror računalniški sistemi
- uvajanje mikror računalnika v poslovanje
- osnove uporabe operacijskega sistema DOS
- osnove dela z osebnim računalnikom PC-AT (osnovni

programski paketi za pisanje tekstov »Sidekick«, programi za delo s tabelami »Lotus«, »Quattro« in večnamenski programski paket »FrameWork«)

— osnove uporabe operacijskega sistema RSX 11M/M-plus

— osnove uporabe editorja — programskega paketa za pisanje na več uporabniškem računalniku (PDP 11/73) »KED«.

Glede na velik interes smo seminar organizirali v treh skupinah po 30 učnih ur za vsako skupino. Seminarja so se udeležili delavci vseh sektorjev (iz proizvodnje 13, iz vzdrževanja 7, iz splošno-kadrovskega sektorja 5, iz sektorja za RTKK 8). Med udeleženci so bili tudi vodstveni in vodilni delavci. Vsak udeleženec je prejel gradivo za seminar.

Seminar je potekal ob veliki zavzetosti vseh prisotnih, ki so, mislim, pridobili potrebna osnovna znanja za lažje in bolj uspešno delo na računalniku in znanja, ki so tako potrebna ob uvajanju informacijskega sistema podprtega z računalnikom.

Bojan Pogorevc

Varstvo pri delu in varstvo pred požari v Lesni v letu 1989

V letu 1989 smo po TOZD lesne industrije poučevali delavce iz varstva pri delu in varstva pred požari v TOZD Blagovni promet, Nova oprema, TO Podvelka, TP Prevalje, TIP Otiški vrh, skupaj 613 delavcev. Izobraževanje in preizkus znanja je organizirala in izvedla služba varstva pri delu in varstva pred požari, sodeloval je zunanji sodelavec iz Celja.

V tem obdobju je bilo na področju lesne industrije 181 nezgod na delu in na poti na delo. Od tega pa je bilo na poti na delo 16 nezgod. Težje poškodbe so bile 3. Zaradi nezgod na delu je bilo izgubljenih 4091 dni, oz. 32.782 ur. Iz analize nezgod je razvidno, da se je največ nezgod pripetilo na prstih rok. Vzrok nezgode je predvsem nepazljivost delavcev samih ter slaba poučenost delavcev ob premetitvah na druga dela in naloge. Iz analize nezgod je razvidno, da se je število nezgod povečalo prevsem na žagah. Nezgode so terjale tudi večje število izgubljenih delovnih dni, za 25,8 %. Iz tega lahko sklepamo, da so bile v tem letu težje nezgode kot leto poprej. Največ nezgod se je pripetilo ob ponedeljskih, najbolj pogoste nezgode so bile okrog 9. ure.

Pred zaposlitvijo je bilo izvršenih 72 zdravniških pregledov, obdobjnih zdravniških pregledov pa je bilo izvršenih 327. Ugotavljamo, da je obdobjnih zdravniških pregledov glede na število zaposlenih in ogroženost, zelo malo, kar tudi slabo vpliva na zdravstveno stanje delavcev, zaposlenih na delovnih mestih s povečano nevarnostjo in na povečanje invalidnosti delavcev.

Osebnna zaščitna sredstva so se nabavljala na osnovi pravilnika o varstvu pri delu, uskladjeni smo dobave ter sklenili letno pogodbo s TUS PREVENT Slovenj Gradec in KONUS Celje.

Ugotavljamo, da je bila zaradi pomanjkanja denarja nabava osebnih zaščitnih sredstev na nekaterih TOZD zelo zmanjšana.

V TIP Otiški vrh je prišlo do več požarov

na sistemu sušenja in transporta iveri, v ostalih TOZD ni prišlo do večjih požarov. Na vsej TOZD lesne industrije so organizirana industrijska gasilska društva. Koordinirali smo delo IGD, v TOZD TP Pameče pa smo sodelovali pri izobraževanju izprašanih gasilcev.

IGD so sorazmerno dobro opremljena in usposobljena. Z odhodom starejših gasilcev v pokoj je potrebno posebno skrbeti za včlanjevanje in usposabljanje mladih gasilcev. Za predstavnike IGD in pooblaščen osebe za varstvo pred požari smo organizirali strokovno ekskurzijo na sejem gasilske opreme v Kranj in ogled IGD ELAN v Begunjah. Usposobljenost naših gasilcev smo preverili na srečanju vseh društev v mesecu oktobru na Žagi Vuhred.

V tem obdobju so bili opravljeni inšpekcijski pregledi Republiškega inšpektorata za delo in Medobčinske požarne inšpekcije. Službi varstva pri delu in varstva pred požari sta izvršili po vseh TOZD interne preglede ter z zapisniki izdali naloge za odpravo pomanjkljivosti. Precej težav imamo pri odpravi pomanjkljivosti, kar je delo služb vzdrževanja TOZD.

IVD Maribor je izvršil periodične preglede strojev in naprav, pridobljene so bile javne listine za TOZD Žago Vuhred, Žago Otiški vrh, TIP Otiški vrh, TSP Radlje-Podvelka. Sodelovali smo tudi pri pripravi dokumentacije za nameravane investicije (TO Podvelka) in pridobili strokovno oceno o varnosti.

Nočno delo žensk se iz leta v leto zmanjšuje, vendar je to še vedno nujno potrebno v TOZD TP Prevalje, TP Pameče, TSP Radlje-Podvelka ter Novi opremi, predvsem zaradi rokov pri izvozu.

Vsi delavci podjetja so zavarovani pri Zavarovalnici TRIGLAV Maribor, imeli smo precej odškodninskih zahtevkov, ki smo jih razen par primerov rešili z interno komisijo.

V letu 1989 je prišlo do spremembe zakonodaje in reorganiziranosti LESNE Slovenj Gradec. V skladu z novostmi bo potrebno urediti interne predpise — pravilnike. V skladu z zakonskimi predpisi so bile vodene vse evidence in poročila.

V letu 89 se stanje varstva pri delu in varstva pred požari na področju nezgod pri delu in tehnoloških izboljšav ni dosti izboljšalo kakor tudi upoštevanje reda in discipline.

Simon Rožec

Mokra vaja na tekmovanju gasilskih deset in Črni

VARNOST PRI DELU V GOZDARSTVU V LETU 1989

Z analizo nesreč ter njihovih virov in vzrokov v preteklem obdobju smo ugotovili, kje so kritične točke za nastanek nesreč. Najpogostejše vzroke za nastanek nesreč bomo po-

skusili z različnimi varnostnimi ukrepi zmanjšati. Delavce bomo z dodatnim izobraževanjem usposobili in opremili tako, da bodo čimbolj prilagojeni danim delovnim razmeram.

Analiza nesreč je prikazana v naslednji tabeli:

Zap. št.	TOZD TOK	št. zap.	število nesreč		skupaj	št. izg. dni	resnost nesreč	pogostost nesreč
			na delu	na poti				
1.	gozd. Črna	136	24	1	25	589	23,6	18,4
2.	gozd. Radlje	133	25	—	25	276	11,0	18,8
3.	gozd. Sl. Gr.	45	3	—	3	43	14,3	6,7
4.	gozd. Misl.	54	9	—	9	170	18,9	16,7
		368	61	1	62	1078	17,4	16,8
5.	TOK Ravne	30	1	—	1	36	36,0	3,3
6.	TOK Drav.	18	—	—	—	—	—	0,0
7.	TOK Radlje	32	6	—	6	90	15,0	18,7
8.	TOK Sl. Gr.	37	8	—	8	104	13,0	21,6
		117	15	—	15	230	13,8	14,5
9.	TOZD TIS	134	14	1	15	194	12,9	11,2
10.	TOZD Gradnje	51	6	—	6	171	28,5	11,8
11.	TOZD CLS	44	3	—	3	86	28,7	6,8
		229	23	1	24	451	18,8	10,5
12.	DSSS	103	1	—	1	7	7,0	0,1
SKUPAJ		817	100	2	102	1766	17,3	12,5

Število nesreč se je v primerjavi z letom 1988 povečalo od 101 na 102, torej se je po-

gostnost nesreč povečala od 11,8 na 12,5%. Resnost nesreč pa se je v letu 1989 zmanjšala

iz 18,3 na 17,3 dneva na eno nesrečo. Iz tabele je razvidno, da so bile najbolj pogoste nesreče na TOK g. Slovenj Gradec, najbolj resne nesreče pa so na TOZD CLS Otiški vrh. Edino na TOK gozd. Dravograd ni bilo nobene nesreče.

Začetni in obdobjni zdravstveni pregledi so potekali po programu za leto 1989. Najbolj pogosta obolenja so obolenja sluha in okvare hrbtenice. Za zmanjšanje okvar sluha bomo v letu 1990 uvozili iz Švedske posebne čepce, ki učinkovito zmanjšujejo ropot in jih delavci raje uporabljajo kot klasične glušnike. Za zmanjšanje okvar hrbtenice pa bomo v tem letu pričeli z uvajanjem nove tehnike dela pri delu z motorno žago. Nova tehnika dela zmanjšuje obremenitve hrbtenice in s tem predvidevamo, da se bodo zmanjšale okvare na hrbtenici.

Veliko nesreč je bilo v preteklih letih zaradi urezov z motorno žago. V službi za varstvo pri delu smo s sodelovanjem proizvajalcev delovnih oblek izdelali prototip delovne obleke, katera ima v delovnih hlačah podlogo, ki preprečuje ureze z motorno žago. Zaščitne hlače bomo v letu 1990 preizkusili, od Zavoda za varstvo pri delu Maribor bomo zahtevali atest oz. strokovno mnenje in potem bomo vse delavce opremili z izboljšano delovno obleko.

V decembru 1989. leta smo instalirali v male računalnike na TOZD in TOK gozdarstva računalniški program za varnost pri delu. Program je izdelal BIT-ING Velenje in je prilagojen za vodenje vseh evidenc in analiz s področja varstva pri delu. Z dobro evidenco in sprotim spremljanjem nesreč in njihovih vzrokov bomo zmanjšali število nesreč in obolenj.

ALOJZ KLEMENŠEK

UPRAVLJANJE IN SINDIKAT

Tretja seja delavskega sveta Lesne

Dne 5. 3. 1990 se je že tretjič sestel delavski svet LESNE. Obravnaval je aktualno problematiko poslovanja DO LESNE glede prodaje, likvidnostne situacije, izplačila osebnih dohodkov in bila je podana tudi projekcija poslovanja za naslednje trimesečno obdobje.

Za vlaganje v obratna sredstva družb se je LESNA odločila za izdajo obveznic. Tako je delavski svet sprejel sklep o začetku postopka priprave izdaje obveznic v višini 5.000.000 DEM. Delavski svet je bil informiran tudi o poteku razpisov prostih delovnih mest za vodilna in vodstvena dela in mesta za direktorja družb LESNE. 1. 3. 1990 je bil za gornja dela objavljen razpis po RADIU Slovenj Gradec, prav tako pa je razpis izšel tudi v marčevski številki glasila VIHARNIK. V časopisu VEČER pa so bila objavljena 6. 3. 1990 prosta dela in naloge glavnega direktorja LESNE in njegovega namestnika ter za direktorja za Marketing, finančno poslovanje in informatiko in za direktorja razvoja, investicij in financiranje. Osvojena so bila tudi stališča komisije za razpis del in nalog za vodilne delavce LESNE, med drugim tudi to, da morajo kandidati, ki se prijavljajo na odgovorna delovna mesta, obvezno predložiti tudi program oz. vizijo svojega dela ter, da naj bodo osebni dohodki za ta dela oblikovani skladno z OD vodilnih delavcev v Sloveniji. Sprejet je bil sklep, da razpisna komisija skupaj s člani kolegija LESNE poskuša najti ustreznih delovnih timov, s katerimi bi v bodoče lahko uspešno vodil podjetje.

Glede reorganizacije LESNE, predvsem pa PI, je bil delavski svet seznanjen z doseda-

nimi aktivnostmi. Sprejeta je bila sistemizacija delovnih mest za 136 delavcev, kar je zmanjšanje zaposlenih za 71 delavcev. Člani DS so bili seznanjeni tudi z vsebino novega zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, ki daje velik poudarek prav socialni varnosti delavcev.

Delavcu, katerega delo ni več potrebno zaradi tehnoloških in drugih izboljšav, ne sme prenehati delovno razmerje, dokler se mu ne zagotovi ena izmed naslednjih pravic iz dela:

1. pravica do dela v drugi organizaciji oz. pri delodajalcu na podlagi sporazuma pristojnih organov na delovnem mestu, ki ustreza njegovemu znanju in možnosti oz. delovni zmožnosti,

2. pravica do prekvalifikacije ali dokvalifikacije za dela na delovnem mestu v isti ali drugi organizaciji oz. pri drugem delodajalcu,

3. pravica do dokupa delovne dobe, če mu za uveljavitev pravice do starostne pokojnine manjka do 5 let pokojninske dobe pod pogoji:

— 60 let starosti zavarovanca in 15 let delovne dobe in

— 65 let starosti in 10 let delovne dobe ter

— 55 let starosti zavarovanke in 15 let delovne dobe in

— 60 let starosti in 10 let delovne dobe,

4. pravica do enkratnega nadomestila v obliki odpravnine v višini najmanj 24-kratnega zneska povprečnega osebnega dohodka delavca v organizaciji, ustvarjenega v tromeščju, ko delavec uveljavlja pravico do od-

pravnine, če delavec pisno izjavi, da želi, da mu delovno razmerje preneha in da s temi sredstvi trajno rešuje svoje nadaljnje delovno angažiranje pod pogoji in na način, ki jih določa zakon.

Delavec, ki mu ni zagotovljena ena izmed naštetih pravic, ima pravico do denarnega nadomestila najmanj v višini zamarnenega osebnega dohodka, dokler ne nastanejo pogoji za uveljavitev te pravice, vendar najdalje dve leti. **Invalidi in nosečnice ne morejo biti tehnološki višek.**

V zvezi s tem je delavski svet sprejel merila oz. kriterije za izbiro delavcev in sicer pri zaščiti delavcev ob ponovni izbiri bi upoštevali:

- skupno delovno dobo
- stalnost pri podjetju
- socialno stanje
- oddaljenost od delovnega mesta
- delovna organizacija, kjer je zaposlen partner

— število družinskih članov, ki jih vzdržuje

— dodatni zaslužki, kot so privatna podjetja, obrtniki, kmetje.

Na seji je bila imenovana 5-članska komisija za delitev premoženja med Poslovnim inženiringom, Trgovino in inženiringom ter vodstvom LESNE, prisotni pa so bili seznanjeni tudi z informacijo o izločitvi računalniške dejavnosti iz družbe TIP Otiški vrh. Računalniška dejavnost bo samostojna družba, zastopali pa jo bodo razen LESNE tudi zunanji partnerji oz. posamezniki, ki bodo vanjo vložili svoj delež.

LJUBA SLANA

4. SEJA DELAVSKEGA SVETA LESNE

Ena od bolj pomembnih sej v zadnjem obdobju je bila gotovo 4. seja delavskega sveta Lesne, kjer so delegati sprejeli sklepe o nekaterih bistvenih zadevah poslovanja podjetja. Ustanovili so družbo z omejeno odgovornostjo Lega; predlagali so, da se v družbo organizira tudi Nova oprema, imenovali so mandatarja za vodstvo podjetja, seznanjeni so bili o problemu viška delovne sile v Poslovnem inženiringu in s poročilom komisije o delitvi premoženja bivšega Blagovnega prometa, delovne skupnosti in interne banke, seznanili so se z rezultati poslovanja v prvem trimesečju in sprejeli cene za letovanje v poletni sezoni.

Družba Lega je mešana družba Lesne in privatnika Gašperja iz Vuhreda. Lesna je s tem rešila perspektivo žage Vuhred in eksistenco 58 delavcev, ki so zaposleni na žagi. Delež, ki ga je v družbo vložil Gašper je večinski, zato ima večje kompetence pri upravljanju.

Delavski svet je predlagal, da se tudi Nova oprema organizira v samostojno družbeno podjetje in se kot taka poveže s Tovarno usnja in Lesno. Težave v tej organizaciji so velike. Več različnih dejavnosti, ki jih opravlja, je eden izmed vzrokov za togost in neučinkovitost Nove opreme. Nujno je, da iz te organizacije nastane več podjetij.

Pri obravnavi rezultatov poslovanja v prvih treh mesecih so bili delegati sezna-

njeni z velikimi problemi, ki jih ima podjetje pri plačilih kupcev. V prvih treh mesecih je bilo poslovanje ugodno, tudi prodaja je še v marcu rasla, plačil pa ni bilo niti polovico. Denarni priliv prihaja edino še iz maloprodaje. Napovedi za april in maj so bistveno manj ugodne na področju prodaje, zato je pričakovati še slabše razmere. Rešitev je najti tržišče, ki ima denar, to je predvsem izvoz na zahod in ponuditi tržišču kvalitetno proizvodnjo.

Pod točko 5 je delavski svet imenoval

Gozdarski zgbni traktor GT-70 — na sejmu v Kranju

SINDIKAT O SEBI

Na seji konference sindikata Gozdnega gospodarstva v mesecu maju se je razvila burna razprava o organiziranosti in povezovanju sindikalnih organizacij.

Razprava je bila vseskozi prežeta z bojznijo, da smo pretogi, da se prepočasi prilagajamo novim razmeram. Največ vročih besed pa so člani konference izrekli o delu in učinkovitosti Občinskih sindikalnih svetov in na osnovi sklepov sindikalnih organizacij tozgov Gozdnega gospodarstva sprejeli sklep, da sindikalne članarine zaposlenih delavcev v GG s 1. 5. 1990 ne bomo odvajali na Občinske sindikate, ampak bomo denar zadržali za določen čas na žiro računih sindikalnih blagajn tozgov.

O kolektivnih pogodbah še nič novega, so ugotovili sindikalisti in hkrati zaskrbljeno razmišljali o položaju delavca v razmerah, ko so poslovodni delavci dobili veliko pooblastil v zvezi z zaposlovanjem in odpuščanjem, na drugi strani pa se sindikat, kot zaščitnik pravic delavcev obnaša takorekoč »po starem«. Delavci z dosedanjim delom občinskih sindikal-

nih svetov niso bili zadovoljni, prav tako pa tudi ZVEZA SINDIKATOV SLOVENIJE ni nudila tistega, kar so od nje pričakovali. V kritiki dosedanjega dela sindikata Slovenije so člani omenili tudi kongres, kjer so imeli gozdarji določena svoja stališča in predloge kandidatov za nova vodstva, pa so jih profesionalci preglasovali.

V razpravi je sodeloval tudi predstavnik Občinskega sindikalnega sveta Slovenj Gradec in očital članom konference demagoško nastopanje in hkrati opozarjal, da mora sindikat delovati tako, da bo delavec čimbolj zaščiten. Kljub njegovemu utemeljevanju, da je potrebno sindikat tudi teritorialno organizirati, je konferenca sprejela sklep o prenehanju financiranja Občinskih sindikalnih svetov iz članarine zaposlenih gozdarjev. Po tem je bilo veliko govora o panožnem sindikatu, od katerega gozdarji tudi največ pričakujejo. Ta pa bo brez profesionalnega kadra težko deloval, zato je konferenca GG dala pobudo, da republiški odbor sindikata za gozdarstvo zaposli strokovnega delavca.

Mitjo Horvata za mandatarja za izbiro tima, ki bo v naslednjih letih vodil Lesno.

V naslednji točki dnevnega reda pa so bili delegati seznanjeni o kadrovski problematiki v Poslovnem inženiringu. Prejšnji mesec so tu razpisali vsa delovna mesta. Na 90 delovnih mest so po tem razporedili 136 ljudi, 66 delavcev pa ni bilo razporejenih. Od teh jih bo 12 premeščenih na Novo opremo, nekaj je pripravnikov, nekaj delavk je na porodniškem dopustu, nekaj je takih, ki nadomeščajo odsotne delavce, nekaj pa je bolniških izostankov, 20 ljudi predstavlja popolni višek. Ti bodo zaenkrat ostali doma in bodo prejeli določeno denarno nadomestilo. Delavski svet pa je sprejel sklep, da bodo družbe Lesne, ki bodo na novo zaposlovale, najprej zaposlile te delavce, ki sedaj predstavljajo višek. I. R.

V tem trenutku pa je bistvena naloga sindikalistov Gozdnega gospodarstva, da nastopajo enotno organizirani v konferenco in vplivajo na vodstvo podjetja, da bo delovalo tako, da bomo lahko vsi »preživeli«, ne pa samo nekateri. Predloge za spremembe, ki jih pričakujemo po reorganizaciji gozdarstva bo treba pripraviti takoj.

Enoten sindikat v regiji bo pomenil tudi moč. Močan sindikat podjetja pa bo lahko bolj učinkovit kot nek občinski sindikat. Pristopne izjave, ki jih je pripravil Neodvisni sindikat Slovenije tako v Gozdnem Gospodarstvu Slovenj Gradec delavci ne bodo podpisovali vse dokler dileme, ki jih je konferenca nakazala, ne bodo razčiščene.

Na koncu so bili člani konference sindikata seznanjeni še o regresu, ki bo letos izplačan po 20. juniju v prvem delu v višini 2000,00 din in v drugi polovici leta drugi del. Višina drugega dela pa bo znana, ko bodo sprejeta zakonska določila za izplačila osebnih prejemkov.

Ida Robnik

Pri Oskrdu

V neprestanih spremembah, ki spremljajo naše življenje in delo, ima vendar vsakdo skritih v srcu nekaj lepih trenutkov, ki mu lajšajo tegobe in se zoperstavljajo nestalnosti in minljivosti tega sveta.

Tako sem v dvanajstih letih službe ljudem in za ljudi ugotovila, da so nekatere službene vezi prerasle svoje okvire in da so se spletile prijateljske vezi. In ko premišlujem, kje vse je tako, mi misel obstane tudi na kmetiji, ki jo bom danes opisala. Proti volji lastnikov bomo opisala to prijazno kmetijo, ker mi slinim, da bom tudi ostalim s tem nekaj dala oz. jih morda seznanila s kakšno novo resnico o življenju lastnika pa mi bosta gotovo odpustila. Kmetija leži v Libeliški gori, ne preveč in ne premalo oddaljena od doline. Prijazna lesena hiška stoji na mestu, ki popotnika skoraj primora, da se ustavi in pogleda, kako živijo prebivalci te domačije. Soliden hlev blizu stanovanjske hiše priča o umnem in naprednem gospodarjenju, čeprav brez vsake »baharije«.

To, kar daje čar tej kmetiji, pa sta človeka, ki živita v njej. Gospodar in gospodinja sta srednjih let. Kar pa me pri njiju najbolj privlači, je to, da se jima nikoli in nikdar ne mudi in ju še ni zajela panična mrzlica sodobnega sveta.

Popotnika sprejmeta veselo in se mu posvetita popolnoma. Gospodar s svojim smislom za humor vzdržuje veselo razpoloženje celo dopoldne ali pa kar cel dan, če je treba. In mimogrede se ujameš v to razpoloženje in tudi tebi se nikamor več ne mudi in ko z njegove kmetije zreš v dolino, se začudeno sprašuješ, ali si to res ti, ali je čar brezčasnosti res samo začasen in bo jutri tvoj delavnik spet enak stotini prejšnjih — brezglavi in paničen in nezadovoljen. Seveda postržeta tudi z zemljskimi dobrotami, ki so prav tako okusno pripravljene kot drugod — toda nekaj je v teh ljudeh, da se spremeniš tudi po človeški plati.

Zato velikokrat premišlujem o njiju. Zavidam jima njuno življenje. Lahko rečem, da sta po načinu življenja pravi vzgled vsem nam. Zadovoljna sta namreč s tem, kar sta in kar imata. Zato je prav vseeno, ali sije sonce ali tije dež, ko prideš k Oskrdu, tam kmalu napolni stene njune hiške smeh in veselje. Želim jima, da bi tudi v nov dom, ki ga bosta zgradila s pomočjo »ta mladih« prenesla to toplino. Tako še enkrat spoznavam, da kmetije držijo gor ljudje.

Danes izjemoma ne bom pisala o drugih njunih dosežkih, saj pravijo, da se ne živi samo od kruha, tudi medsebojna pomoč in prijateljstvo nas drži pokonci.

Želim jima še veliko zdravih in veselih dni!
M. CIGLER

ČAS MITINGOV IN RESNIC

Temporis filia veritas

Včasih so mi pravili ljudje resnica, mi kasneje dali ime pravica. Lopov vsak, mi danes drzno pljuva v lica, čeravno sem zatirana, prekleta se vrnem kot resnica in osveta.

J. Š.

NOVA DELOVNOPRAVNA UREDITEV

Priča smo velikim spremembam na področju gospodarstva in družbenega življenja. Kdo bi tega ne opazil, saj posegajo tudi v naše življenje in delo. Vse to se odraža v spremembah temeljnih zakonov, pravzaprav sprememba zakonodaje omogoča in dovoljuje te korenite spremembe v družbi. Pričelo se je s sprejemom zveznih ustavnih amandmajev, Zakona o podjetjih, Zakona o tujih vlaganjih in drugih. Tem je nujno sledil drugi krog sprememb zakonodaje, ki konkretnije omogoča izvajanje gospodarske reforme, cilj vseh pa je uveljavitev tržnih zakonitosti in novih družbeno-ekonomskih odnosov. V ta drugi krog spada tudi nova delovnopravna zakonodaja.

V Skupščini SFRJ je bil sprejet Zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, ki je začel veljati 14. 10. 1989 (v nadaljevanju **zvezni zakon**). S tem so prenehale veljati določbe Zakona o združenem delu, ki so urejali medsebojna razmerja delavcev v združenem delu in varstvo njihovih pravic. Ta zakon naj bi zagotovil enotno ureditev temeljnih pravic iz delovnega razmerja, ki jih je treba zaradi enakopravnosti delavcev v vsej Jugoslaviji urediti enotno. Bistvena novost oz. razlika od prej je ta, da je oblikovan enoten sistem urejanje delovnih razmerij za vse oblike organiziranega dela, ne glede na lastnino in da je delovno razmerje enakopraven odnos dveh partnerjev: delavcev in organizacij oz. delodajalcev. Zakonodajalec je v zvezni zakon vgradil obe v bistvu nasprotujoči funkciji: podjetniško in delavsko varovalno.

Podjetništvo je vgrajeno z določili, ki omogočajo boljšo organizacijo dela, učinkovitejšo izkoriščanje delovnih naprav in delovnega časa, bolj vestno in odgovorno delo, odpravo monopola do delovnega mesta, konkurenco sposobnosti in znanja, večjo mobilnost pri razporejanju delavcev, vse to pa z razširitvijo pooblastil poslovočnih delavcev.

Delavsko varovalna funkcija pa se kaže predvsem v določilih, ki opredeljujejo vsebinsko-novo vlogo sindikata in sindikalnega poverjenika ter določbe, ki zagotavljajo socialno varnost presežnim delavcem.

Razmerje med obema vidikoma je enakovredno, poudarek pa je še vedno na varstvu delavcev, kar je cilj delovnopravne zakonodaje tudi v svetu.

V Sloveniji je Skupščina sprejela dne 29. 3. 1990 **republiški zakon o delovnih razmerjih**, veljati pa je začel 24. 4. 1990. Ta je kot dopolnitev in konkretizacija zveznega zakona uvedel nove institute, kot so pogodba o zaposlitvi, kolektivne pogodbe, fleksibilnejše oblike delovnega razmerja, krepitev vloge sindikata ter sindikalnega poverjenika, konkurenčna prepoved in varstvo delavcev, katerih delo postane nepotrebno. Ocenimo ga lahko kot modernega, ki sledi tovrstni evropski zakonodaji.

Nadaljnji pravni vir so **kolektivne pogodbe**. Doslej smo pri nas poznali kolektivne pogodbe le za urejanje delovnih razmerij delavcev pri obrtnikih in tujih predstavništvih, odslej pa bo to obvezni del delovnopravne ureditve. Kolektivna pogodba je dvostranski akt, s katerim se urejajo pravice in obveznosti delodajalcev in delojemalcev v zvezi z delom. Kolektivno pogodbo sklepajo predstavniki delodajalcev (gospodarska zbornica in Združenja delodajalcev) in predstavniki delojemalcev

(organizacije sindikata). Kolektivne pogodbe bodo sklenjene na več nivojih: generalna, po dejavnostih, na nivoju podjetij. Kolektivne pogodbe morajo biti sklenjene v roku 3 mesecev od uveljavitve republiškega zakona.

Kot vire delovnopravne zakonodaje bodo še v bodoče ostali **splošni akti podjetij** in organizacij. Seveda bo vsebina in oblika teh bistveno drugačna od dosedanjih. Z njimi bomo urejali tiste zadeve, ki niso urejene z zveznim in republiškim zakonom in ki ne bodo urejene s kolektivnimi pogodbami, le-teh pa bo verjetno bolj malo. V organizacijah moramo uskladiti svoje splošne akte v roku 6 mesecev od uveljavitve republiškega zakona. Do sklenitve kolektivnih pogodb in uskladitve splošnih aktov pa še lahko uporabljamo veljavne splošne akte t. j. naš pravilnik o delovnih razmerjih, če ni v nasprotju z določbami zakona.

Zaokrožitev delovnopravne ureditve torej lahko pričakujemo šele po 1. 7. 1990, ko bomo vsi delavci v Sloveniji sklenili pogodbe o zaposlitvi in ko bodo sprejeti še drugi zakoni, ki vsebinsko posegajo v to področje. To so zlasti zakon o zaposlovanju, zavarovanju in drugih pravicah za čas brezposelnosti, zakon o varstvu pri delu, pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Že na začetku sem omenila, da ta vprašanja bistveno zadevajo vsakega izmed nas, v tem sestavku pa niste našli konkretnih odgovorov na vaša vprašanja. Mislim, da je bil tak uvod kljub temu potreben, v naslednjih številkah Viharnika pa bom poskušala konkretno in bolj poljudno obdelati vsa poglavja iz republiškega zakona o delovnih razmerjih.

Franica PORI

Magnolija v cvetu — Foto: M. Čarf

Ida in Gustl

Grenki spomini na mladost

Nad zaselkom razpotegnjene vasice Spodnje Gortine je v strmi breg prislonjena skromna bajtica in v njej je prijokal 22. 8. 1921 na svet AVGUST HELBEL. Kratek utrinek iz njegovega življenja želim predstaviti našim bralcem.

V tej bajtici s krpo strme zemlje življenje petim otrokom ni bilo lahko, ker so zgodaj zgubili mater in oče se je moral znajti v teh težkih časih, kakor je vedel in znal. Kolikor so pridelali doma premalo živeža, so si morali z odsluženjem skupaj z očetom iskati drugje na dninah za golo preživetje. Bil je Gusti tudi za hlapca pri sosedu Labautnu.

V najlepši njegovi mladosti je kot mnogo drugih tudi Gustija potegnila druga svetovna vojna v svoj vrtinec, kjer je doživljal strahote ter pogosto zrl smrti v oči. To so grenki spomini. Dvakrat je bil ranjen, enkrat v roko, enkrat v nogo, ko pa se je za silo ozdravil, pa zopet na fronto, kjer so jih ujeli Rusi. Tudi v ujetništvu so doživljali zelo hude čase. Več kot dva meseca so dobili samo enkrat na dan malo čorbe in deset dek kruha. Tu so ujetniki umirali od lakote, da so vsak dan odpeljali od 35–40 mrtvih na pokopališče, le srečnemu naključju in preselitvi se gre zahvaliti, da se je kljub zrahljanemu zdravju avgusta 1945 srečno vrnil domov.

Da bi pregnal grenke spomine, sem ga povprašal, kdaj in kje je našel svojo ženičko. »Veš, prva povojna leta je težko bilo najti primerno redno zaposlitev. Prijatelj mi je pri skrbel v koroških gozdovih sezonsko delo, kjer smo delali skupinsko ter prenočevali po kmečkih domovih in bajtah, tako smo prenočevali tudi pri Zeljšnikovi bajti, in kar kmalu sem opazil, da se okoli mene rada smuka ljubko dekle, mlada Idika, za katero se je kar hitro vnelo moje ljubezno žejno srce. In tudi gospodinjo sem zelo potreboval, saj sva bila sama z ostarelim očetom. Po enoletnem po-znanstvu sva se sredi septembra leta 1947 po-

ročila, ko je njej bilo 17 let in sem ji moral še eno leto dokupiti, da sva se smela poročiti«.

No, v teh 43 letih se je tudi Gustiju življenje na bolje obrnilo, dobil je pridno in skrbno gospodinjo, ter mater sinu in trem hčerkam, katerim sta podarila življenje ter jim privzgojila marljivost in poštenje. Vse tri so si ustvarile družine z domovi, Jožica je kmetica. Kljub temu, da je cesta pri Pušpanovi bajti, kot se po domače reče, razpolovila še tisto krpo obdelovalne zemlje na dvoje, je s seboj prinesla tudi možnost, da si je družina s prihranki, kjer je prej stala stara razmajana bajta, zgradila lep in prijeten domek, kakor tudi

GOZDARJI SO KEGLJALI

Kolegi iz TOK Gozdarstvo Ravne so organizirali tekmovanje v kegljanju za delavce Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec. V soboto, 21. aprila se je na kegljišču na Ravnah pomerilo 8 moških ekip, tekmovanja pa se je udeležilo tudi pet žensk iz delovne skupnosti, ki so skupaj podrle 561 kegljev. Moške ekipe so dosegle rezultate:

mesto	TOZD, TOK	št. kegljev
1.	TOK Gozdarstvo Ravne—Prevalje	1470
2.	Transport in servisi Pameče	1425
3.	TOK Gozdarstvo Radlje	1397
4.	TOK Gozdarstvo Slovenj Gradec	1361
5.	TOZD Gozdarstvo Radlje	1219
6.	DSSS Slovenj Gradec	1177
7.	TOZD Gozdarstvo Črna	709

8. TOZD Gozdarstvo Mislinja 526

Nekaj najboljših posameznih rezultatov:

ženske

1. Betka SABERČNIK 188 DSSS
2. Ljuba ČEH-LESKOVEC 166 DSSS
3. Betka KUHELNIK 153 DSSS
4. Mojca ŠMON 151 DSSS
5. Marija HICTALER 91 DSSS

moški

1. Franc KLEMENC 422 TIS Pameče
2. Jože JEROMEL 397 TOK Slovenj Gradec
3. Edi KOPMAJER 385 TOK Ravne — Prevalje
4. Erik GREBENC 385 TOK Radlje
5. Dušan LESKOVEC 358 TOK Slovenj Gradec

Peter Gregor

Opomba:

Za naziv športnika leta ne bomo upoštevali rezultatov namiznega tenisa.

P. G.

Naši jubilaranti

MESECA MAJA PRAZNUJEJO

10 let delovne dobe

1. Lilijana STEVANOVIČ, TP Prevalje
2. Olga ČREŠNIK, TSP Radlje-Podvelka

20 let delovne dobe

1. Ivan MARTINI, Gozdarstvo Radlje
2. Jelka KRIŽOVNIK-KNAP, CLS Otiški vrh
3. Drago ROŽEJ, Žaga Otiški vrh
4. Ana ZIDAR, TIP Otiški vrh
5. Vida MAROŠEK, Poslovni inženiring Lesna

30 let delovne dobe

1. Jože KOTNIK, Gozdarstvo Črna
2. Jože OBRETAN, Transport in servisi

35 let delovne dobe

1. Marko URH, Gozdarstvo Radlje
2. Anton RUBIN, TP Pameče
3. Anton MARTON, TP Prevalje
4. Cvetko PRAZNIC, TSP Radlje-Podvelka

40 let delovne dobe

1. Rado TURJAK, Žaga Mislinja

hlev s skednjem ter vse kar zraven spada in se kljub strmini lepo spaja z okolico.

V spomin sva še enkrat obšla kraje, kjer si je Gustl nabiral delovna leta. Pri koroških kmetijskih zadrugi je sekal obmejni pas v Koprivni. Po tem pet let pri Tehnogradnji. Od tam pa se je pridružil gozdno gojitveni skupini TOK Radlje, kjer so ga leta 1974 invalidsko upokojili. Že pred očetovo upokojitvijo se je tam zaposlil tudi sin Stanko, ki si pri gojitveni skupini nabira delovna leta.

Kljub temu, da sem videl, da mu noge ne služijo več dobro, sem ga vprašal, kaj si v tem času najbolj želita: »Da bi bil mir pri nas v deželi in v svetu.«

Jaz pa skupaj z vsemi, ki ju poznamo, pri-stavljam željo, da bi zdrava in čila dočakala jubilej zlate poroke. Ludvik Mori

ALI SE ZAVEDAMO KAKO SMO BOGATI?

V vseh mirnih, normalnih časih, se ljudje v razvitih državah ne borijo samo za golo preživetje, ampak si želijo še kaj več: svoj urejen dom, sodobne pripomočke za lažji vsakdanjik in tudi tisto, kar sodi k oddihu in rekreaciji. Poleg vsega tega pa bi rad vsak še naložen denar, po možnosti v trdni valuti. Kdo si ne želi biti gospodarsko neodvisen in imeti več kot za sproti? Temu se iz verskih razlogov zavestno odpoveduje le peščica ljudi, te pa imamo za čudake.

V nenehni borbi za obstoj je vsak človek primoran si prizadevati, da ima kaj več kot tisto, kar mora vsak dan dati v usta. Pri tem je med ljudmi prava tekma, eni uspejo bolj, drugi manj: dočim so nekateri prilično dobro situirani, se morajo mnogi zadovoljiti s tem da imajo za sproti, tretji sloj pa že ima toliko, da ga lahko obsodimo za bogatega. Pod besedo bogastvo pojmujejo predvsem denar, blago in drugo dobroimetje.

Do bogastva vodijo razne poti. Da kdo najde to pot, mora imeti res izredno srečo, saj je razširjeno splošno mnenje, da samo s poštenim delom svojih rok še nihče ni obogatel. Bogastvo da dediščina, uspešna konjunktarna trgovina, če si sposoben in podjeten, zadetek na loteriji in še kaj (morebiti tudi kaj nepoštene-ga).

Poleg bogastva lahko človek z lahko-ti dobi tudi tisto nečedno lastnost, ki se ji pravi: pohlep. Znano je namreč, da čim več nekdo kaj ima, tem več si želi in če treba, pri tem ne izbira sredstev. Izgubi pa drugo, prav lepo čednost: zadovoljstvo! Drži trditev, da je denar sveta vladar, kako pa osrečuje, je drugo vprašanje, na katerega bi si razočarano odgovoril marsikateri, ki ima kaj pod palcem.

Moj oče je vedel povedati preprosto, toda zelo poučno zgodbo: Neki siromak se je preživljal z izdelovanjem in prodajo brezovih metel. Z nekaj krajcarji izkupička je bil zelo zadovoljen, domov grede si je žvižgal in pel. Tega ni mogel razumeti bogataš, mimo katerega je vodila pot zadovoljnega kramarja. Nekoč ga ustavi in vpraša, čemu je tako vesel. »Poglejte, to sem dobil!« in pokaže krajcarje. To je dalo bogatašu misliti, predstavljal si je, kako bi bil ta šele srečen, če bi imel veliko denarja. Odločil se je in mu dal piskrček cekinov z namenom, da ga bo osrečil. Toda dosegel je ravno nasprotno. Od takrat siromaka ni videl več zadovoljnega, ni ga več čul žvižgati in peti. Spet ga ustavi in vpraša za vzrok spremembe. »Porabil sem nekaj cekinov in zdaj me jezi, ker piskrček ni več poln.«

Pravno varnost lastnine jamči vsake-mu državljanu družba, v kateri živi. To

jamstvo pa odpade takrat, če svoje imetje izgubimo po svoji krivdi, se pravi, če ga lahkomišelnost zapravljamo, nesmotrno vlagamo, skratka, če ne znamo z njim gospodariti. Še tako velik kup denarja hitro skopni.

Imetje se nam lahko izniči, četudi ga ne zapravljamo po nepotrebnem in lahkomišelnost. To lahko pride polagoma, ali kar preko noči. Takrat namreč, če izgubimo drugo bogastvo, katerega se nismo zavedali, oziroma ga nismo znali ceniti vse dotlej, ko smo ga izgubili. Šele takrat se zavemo, kako smo bili bogati! Zdravje!

Kaj je bolezen ve zdravnik, kaj je zdravje ve bolnik. Ta stara ljudska rečenica ki se lepo rima, pove veliko resnico. Zdravje zna pravilno vrednotiti le bolnik, zdravi pa se s tem vprašanjem neradi ukvarjamo. Samo kadar smo v stiku z bolnikom se trudimo, da izrečemo prizadeto nekaj tolažilnih besed, ki jih pa sami kaj hitro pozabimo.

Sodobna medicina je nesluteno napredovala. Uspešno zdravi in preprečuje bolezni, nekatere je že zatrla, spet druge drži močno na vajetih. Toda podoba je, kot da hoče narava obdržati svoje ravnovesje. Človeku je uspelo da je zatrl oziroma omejil nekatere zelo hude in smrtno bolezni, toda pojavile so se nove, doslej neznane hude, celo neozdravljive bolezni.

Ko po boleznih ozdravimo, hitro na vse pozabimo. Tega pa ne moremo takrat, če je bolezen pustila za seboj posledice. Te so lahko manjše ali večje, nekatere lahko pustijo trajno invalidnost.

»Bog nam daj zdravje!« »Bog vam daj zdravje!«, »Če nam Bog zdravje da!«, Taki in podobni izreki so med našim ljudstvom v navadi že od pamtnika: podedovali smo jih in jih radi izgovarjamo v skrbi za svoje zdravje, večkrat iz navade in podzavestno. Iz šolske čitanke vem še za to zgodbo: Sosed pride vprašat sosedu, če bosta gnala konja na sejm. »Če Bog zdravje da«, mu je ta odgovoril. »Jaz pa bom gnal konja na sejm če da Bog zdravje ali ne,« mu je ta rekel ošabno. Drugo jutro pa mu je prišel povedat, da konja ne bo gnal na sejm, ker mu je ponoči crknil.

Bolezen pride hitro, odide pa zelo počasi. Pravijo da pride kot povodenj, odteka pa po kapljicah. Primerjamo jo lahko tudi z ravnanjem sovjetske vojske, ki je preko noči zasedla nekaj vzhodnoevropskih in eno azijsko državo, zdaj pa že leta tečejo pogajanja, kdaj bodo ti vojaki odšli tja, odkoder so prišli!

Huda je invalidnost, če izgubiš roko ali nogo, če izgubiš katero izmed čutil, dvakrat huda je izguba razuma. Težka invalidnost je delna ali popolna ohro-

melost, ki jo povzroči poškodovana hrbtenica.

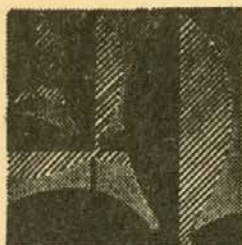
Pravijo da ima človek težave s hrbtenico že od takrat, odkar hodi pokonci. S tem se je namreč vsa teža telesa prenesla na hrbtenico, s težiščem na spodnji del, ki mu po domače pravimo križ.

»Križ me boli«, križ me martra,« rad potoži prenekateri in se pri tem podzavestno prime tam, kjer hrbet svoje lepo ime izgubi. Z bolno hrbtenico je težko delati in se držati pokonci, komur pa hrbtenica odpove, je priklenjen na invalidski voziček. Do tega ne pride samo v predhodni bolezni, lahko se to pripeti v hipu: koliko jih ohromi pri delovni ali pri prometni nesreči, pri padcu, nekateri so nastradali celo pri kopanju z mrzlo vodo! Ljudje v najboljših letih, celo ro-sno mladi!

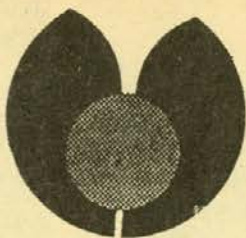
+ + +

Na te nič kaj vesele misli sem prišel lansko jesen, ko sem po dolgih letih srečal znanca iz mladih let. Tudi on je namreč eden tistih, s katerimi se je usoda tako kruto poigrala. To je Beno Stakne, po domače Pukl iz Javorja. Znana mi je bila nesreča ki ga je zadela, toda njegova živa pripoved me je tako ganila da sem sklenil, to vnesti na papir z namenom, da to izve tudi širša javnost. Dolgo sem čakal na priložnost, da ga bom mogel obiskati, ta pa se mi je ponudila zadnjo februarso nedeljo, ki je bila tudi pustna. Bil je zelo topel, sončen in brezvetrni dan in, če bi bilo vse prav, bi moralo ta čas biti snega saj do kolena, če že ne do riti. Bilo pa je kopno do najvišjih vrhov okoliških gora, na strmo, proti soncu nagnjeno stran Javorja pa je »zimsko« sonce tako grelo, da je vznemirjalo celoten spanje narave. Popki na grmičevju so komaj vzdržali, da se niso veliko prezgodaj odprli, tudi travnat svet je komaj zadrževal kali. Izreden, nepozaben februarski dan!

V Javorje sem se zapeljal po zgornji cesti, pri Klavžu sem najel mladega gošpodarja za spremljevalca in se podala v breg proti Puklнови domačiji, ki jo loči samo ozek pas lesa. Pred seboj sva imela skoraj celoten grunt, ki ima gotovo več kot 30 % naklona, toda polje je čisto in gladko. Cesta se iz grabna vije po serpentinah, potem pa se pošev zarije v polje. Cimprolje stoji ob cesti na zgornji strani, po vrsti so bajta, kašta, hiša in hlev. Same nove ali obnovljene stavbe. Na dvorišču te že prvi bežen pogled prepriča, da tu gospodarijo pridne, reda in čistoče vajene roke. Vse čisto in pospravljeno. To omenjam zato, da vsaj malo opravičim Javorce, ki jim je pred leti storila krivico ekipa TV Ljubljana s posnetkom kratkega dokumentarca v neki razdrapani javorski hiši, saj je s tem ustvarila vtis zaostalosti tega gorskega kraja!

KOROŠKA KMETIJSKA
ZADRUGA, n. sub. o
SLOVENJ GRADEC
KOROŠKA ZADRUŽNA
HRANILNO KREDITNA
SLUŽBA, n. sub. o
SLOVENJ GRADEC

PRILOGA ZA KMETIJSTVO izhaja mesečno. Prilogo izdaja KKZ Slovenj Gradec in KZ HKS Slovenj Gradec in je sestavni del Viharnika.

Ureja uredniški odbor. Glavna urednika Rok Gorenšek in Jože Krevh.

Naslov: KKZ Slovenj Gradec, Celjska cesta 7, Uredništvo priloge za kmetijstvo, telefon (0602) 42-341

Tisk: GZP Mariborski tisk, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1990.

PRILOGA ZA KMETIJSTVO

LETO VIII — ŠTEVILKA 5

MAJ 1990

POŠTINA PLAČANA

Na silo in protizakonito odvzeta zemlja vrnjena

In končno je zmagala pravica . . .

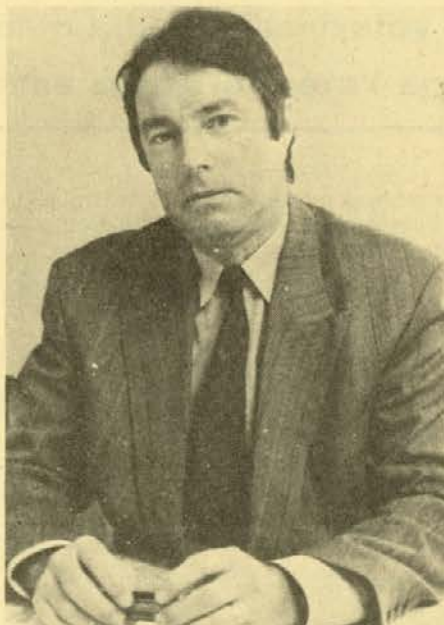
Bilo je natanko 29. avgusta 1945. leta, ko je okrajna zaplemna komisija v Prevaljah z odločbo opr. št. 156/45 zaplenila kmetijo in odvzela vse premoženje danes že pokojnemu kmetu Ivanu Plešivčniku iz Podkrajja 19 pri Prevaljah. Gre torej za kmetijo Žerjavlje in takratni gospodar Ivan Plešivčnik je bil napreden kmet izpod Uršlje gore. Za zaplembo kmetije in premoženja se je takratna zaplemna komisija sklicevala na prvi in drugi odstavek prvega člena odloka Avnoja z dne 21. novembra 1944. o preходу sovražnikovega premoženja v državno last. Takratna okrajna komisija je bila pristojna, da odloča o zaplembi premoženja, ki je bilo last nemškega rajha ali nemškega državljanja. Po tem odloku, ki je bil spremenjen z zakonom 31. julija 1946, so državna lastnina vsa premoženja nemškega rajha in njegovih državljanov, vse premoženje nemških oseb ne glede na državljanstvo (izjeme so bile osebe, ki so se udeležile NOB) in premoženje vojnih zločincev. Za osebe nemške narodnosti so šteli tudi ljudi, ki so bili kot Nemci izseljeni decembra 1945. Kmetija Žerjavlje last Plešivčnikovih in tudi pokojni Ivan Plešivčnik ni bil nemški državljan in tako omenjena komisija o tem nikakor ne bi smela odločati, o tem bi lahko odločilo le pristojno sodišče. Odločba, s katero je okrajna zaplemna komisija zaplenila Plešivčnikovo premoženje pa se ne sklicuje na nobeno sodbo sodišča, iz potrdil poverjeništvu za notranje zadeve okrajnega ljudskega odbora v Slovenj Gradcu pa je razvidno, da Ivan Plešivčnik ni bil obsojen na izgubo narodne časti, državljanstvih in drugih pravic in, da v času okupacije ni bil pod orožjem ali v službi okupatorjev in njihovih pomagačev. Iz spisov okrožnega sodišča v Mariboru pa lahko razberemo, da je Plešivčnik sicer bil v priporu, vendar je sodišče postopek ustavilo, ker je javni tožilec leta 1949 umaknil zahtevo, saj za njegovo pridržanje ni bilo pravnih razlogov. In s tem je bila pokojnemu Ivanu Plešivčniku storjena velika krivica, za katero pa ni dočkal dneva, ko bo zmagala pravica.

Skoraj 45 dolgih let so Plešivčnikovi vendar mislili na to, da bo njihova kmetija po krivici preteklosti tudi vrnjena. Pokojni Ivan Plešiv-

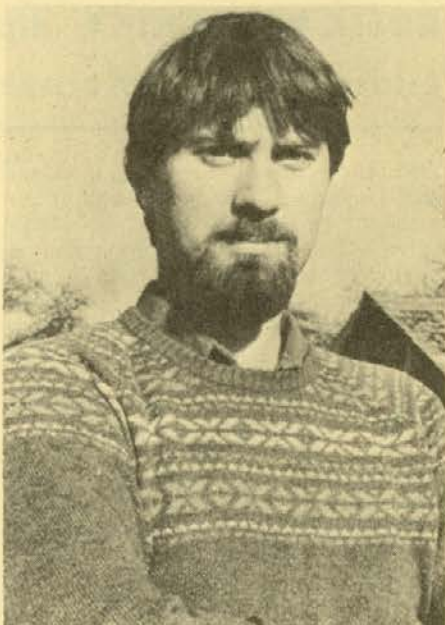
čnik, takratni gospodar Žerjavlove kmetije, tega srečnega trenutka ni dočkal, dočkal pa ga je njegov sin Alojz Plešivčnik, ki se je dolgih 45 let boril in odpiral vrata vse do Beograda ter dokazoval, da je bila zemlja in premoženje krivično odvzeto. In slednjič na dan je prišla pravica. O tem, da se Plešivčnikovim vrne zemlja, pa so razpravljali tudi na seji skupščine občine Ravne na Koroškem, ki je sprejela sklep, da je odločba okrajne zaplemne komisije Prevalje iz leta 1945 nična.

Jože Pratneker, predsednik Skupščine občine Ravne na Koroškem ob tej neprijetni dediščini okrajne zaplemne komisije pravi: »Z odločbo občine Ravne na Koroškem je bilo Plešivčnikovo posestvo takrat oddano v opravljanje takratni kmetijski zadrugi Prevalje. Leta

1968 je zadruga posestvo z najemno pogodbo dala v najem sinu nekdanjega lastnika Alojzu Plešivčniku. Tako je Alojz Plešivčnik vse do danes na posestvu gospodaril kot najemnik, bil je napreden, čeprav ni bil lastnik in je posestvo usmerjal v tržno proizvodnjo. Pred nekaj leti je celo kupil nekaj zemljišč nazaj. Že pred tremi leti je prevalska kmetijska zadruga naslovila na takratni Izvršni svet vlogo, da je treba sprožiti aktivnosti za vrnitev posestva potomcem bivšega lastnika. Zadeva se je vlekla dve leti, strokovne službe na republiki in na občini so vso dokumentacijo temeljito preverile in prišle do spoznanja, da je bil postopek takratne komisije nepravilen in da dejansko obstaja možnost, da postane ta odločba nična. Tako so vsi trije zbori naše občine na seji soglasno sprejeli sklep, da se odločba okrajne zaplemne komisije iz leta 1945 izreče za nično in, da se posestvo vrne bivšim lastnikom. S tem je naša občina popravila krivico, ki se je zgodila družini Plešivčnik. Mogoče povem še to, da je občina pred par leti oddala z agrarno reformo v lastništvo nekaj zemlje tega posestva, tu gre za okoli 1,7 ha zemljišča. Mi smo se s temi potomci bivšega lastnika dogovorili in tudi izjavo so podpisali, da

Jože Pratneker, predsednik Skupščine občine Ravne na Koroškem: Naša občina je skušala popraviti krivico Žerjavlovi kmetiji . . .«

Marko Plešivčnik: »Na kmetiji, ko veš, da je tvoja, bom še z večjim veseljem delal . . .«

Plešivčnikovi, Markova žena Mojca, mama Marija in oče Alojz

Na Žerjavlovi kmetiji raste nov hlev

do tega zemljišča ne bodo zahtevali vrnitev oz. odškodnine ...»

Storjena krivica ne more biti nikoli pozabljena, tako misli in meni Alojz Plešivčnik, sin pokojnega Ivana Plešivčnika. Potem pa pravi: »Leta 1945, ko se je na naši kmetiji zgodila ta krivica, sem jaz bil še otrok. Star sem bil osem let. Tega dne pa se spominjam tako živo, kot da bi bilo to včeraj, ali pa pred dvema dnevoma, ko smo zvedeli, da smo dobili vrnjeno to krivično odvzeto posestvo. Ta dan je bil tako hud, ko so nam prinesli tisto odločbo, da moramo takoj sprazniti hišo, plačati vse premičnine in celo tisto, kar smo peljali s seboj. Sestre so bile stare 2, 10, 11 in 12 let. Najbolj sramotno pa je bilo to, da so sestram šteli celo kombineže, katere so imele oblečene. To so delali sami sosedje. Morali smo pozabiti na to krivico, ki nam je bila storjena pa vendar ostali smo zvesti dobri državljanji, jaz osebno sem odslužil vojske in vse sestre so ostale doma in nihče ni mislil, da bi pobegnili čez mejo. Zdaj sem pa vesel in ponosen, da se nam je ta krivica odpravila in pokazala pravica. Predvsem lahko rečem, da je veliko pomagal

sedanji župan naše občine Jože Pratneker. Če se on ne bi trudil, ne bi bilo nič iz tega.

— Ko ste iskali pravico za vrnitev posestva, ali ste sploh kdaj pomislili, da vam bo vrnjeno imetje?

»Jaz sem vedno živel v tem prepričanju, da nam bo posestvo vrnjeno, ker je oče vedno govoril, da je nedolžen. Dvaindvajset let že gospodarim na svoji zemlji kot najemnik, 45 let pa smo se borili, da bi dobili to posestvo nazaj in vendar vidim, da je zmaga resnica in pravica ...«

Žerjavlova kmetija, ki meri 41 hektarov, od tega je 21 hektarov gozda, je izredno lepa in na njej je vse mogoče obdelati s stroji, ki pa jih na kmetiji ne manjka. Ko so na Žerjavlovi kmetiji gospodarili Plešivčnikovi celih 22 let kot najemniki, niso bili nikoli deležni kakšnih kreditov, le občina jim je pred leti dala nekaj nepovratnih sredstev za gradnjo sodobnega gospodarskega poslopja, v katerem imajo že sedaj preko 28 glav živine. Na Plešivčnikovi kmetiji oz. na Žerjavlovi bo sedaj gospodaril 25-letni vnuk Marko Plešivčnik: »Kot nasled-

nik Žerjavlove kmetije, na katero smo čakali dolga leta, se mislim posvetiti zlasti živinoreji, zlasti priraji mleka. Vsekakor pa sedaj, ko vidim, da je posestvo naše, bomo v hlev postavili še nekaj živine, tako da bomo imeli v hlevu preko 30 glav. Načrtujemo pa z očetom tudi konjerejo, ki bi jo povezali pozneje tudi s turizmom. Veste, hudo je bilo, ko smo bili na lastni kmetiji podnajemniki. Vseskozi sem se spraševal, zakaj ni naše, če ni nobeden nič kriv. Očeta sem vseskozi spraševal, kdaj bo naše in kdaj bom dobil kmetijo. Mislim, da bom na kmetiji z veseljem zagospodaril, saj bo sedaj tržni višek kmetije mnogo večji. Ko smo imeli pred leti v hlevu 10 krav, smo oddali takrat več kot 41 tisoč litrov mleka, sedaj pa se lahko to število potroji,« pravi mlad in napreden Marko Plešivčnik, ki je končal tudi kmetijsko šolo.

Čeprav pokojni Ivan Plešivčnik ni dočakal trenutka, da bi dokazal krivico, ki mu je bila storjena, so to dočakali njegovi otroci in vnuki.

F. Jurač

PREDSTAVLJAMO VAM

EDIJA POTOČNIKA, dipl. veterinarja, vodja delovne enote Prevalje, Koroškega Veterinarskega zavoda

Po skoraj dveh letih, odkar uspešno vodi Prevaljsko enoto Koroškega Veterinarskega zavoda, kamor je bil po zadostitvi vseh zato potrebnih formalnosti izbran in postavljen na splošno željo kmetov in svojih sodelavcev veterinarjev, je res že skrajni čas, da ga širše predstavimo tudi v »Prilogi za kmetijstvo« Viharnika.

Njegovi kolegi so ga za to mesto izbrali, ne le zaradi njegovega znanja in strokovne usposobljenosti, pač pa predvsem zaradi njegovih pristnih, človeških lastnosti in kvalitet, tako v odnosu do strank, kot tudi do svojih sodelavcev.

Edi Potočnik je kmečki sin, ki bo nasledil tudi kmetijo. Rodil se je pri Komesu na Zagradu pri Prevaljah. 23. maja letos bo star 35 let. Je poročen. Žena Tanja, s katero imata 4 leta starega sinka Gregija je Najevnikova, s Plata nad Mežico.

Doma pri Komesu, sta še Edijeva mama Marija in oče Matevž. Posestvo, ki ga skupno obdelujejo, meri 10 ha. Redijo pa poleg svinj in kokoši za domačo porabo tudi 14 glav govedi. Dela je zmeraj dovolj in Edi izkoristi vsak trenutek, kadar je prost, to pa je zaradi njegove službe zelo poredko, zato, da pomaga pri delu na domačiji.

Na Prevaljski enoti Koroškega Veterinarskega zavoda, se je Edi zaposlil takoj po diplomi leta 1981. Pred dvema letoma pa je po definitivnem odhodu prejšnjega vodje enote magistra, gospoda Rudija Čretnika v pokoj prevzel njegove dolžnosti.

Sodeč po Edijevem delu in priljubljenosti, ki jo uživa med ljudmi, tako pri kmetih, kot pri svojih sodelavcih, bo delo Prevaljske enote Koroškega veterinarskega zavoda tudi naprej uspešno in kar najbolj koristno za nadaljnji razvoj in vse-

Edi Potočnik

stranski napredek živinoreje, poleg lesa, pglavitnega vira dohodkov kmetijstva na našem koroškem koncu domovine.

Preprijčan sem, da se s takšnimi, domačimi ljudmi na takšnih delovnih mestih, nam tudi v bodoče ni treba bati, kako bo šlo naprej, pa četudi v Evropo.

Rok Gorenšek

Konferenca ravnateljev kmetijskih šol

V petek, 20. aprila, je bila v Slovenj Gradcu konferenca ravnateljev kmetijskih šol Slovenije, katere se je udeležilo 21 ravnateljev in dekanov srednjih in višjih šol ter Biotehniške fakultete v Ljubljani. Pokrovitelja tega pomembnega sestanka (vsako leto je v drugi regiji) sta bila KKZ Slovenj Gradec in Tovarna usnja Slovenj Gradec, potekal pa je v sejni sobi LB, Koroška banka, d. d. Slovenj Gradec.

Po predstavitvi obeh delovnih organizacij, ki sta jo opravila Edi Korat, dipl. ped., in Jože Konečnik, dipl. ing., sta s konferenco pričela predsednik in tajnik skupnosti kmetijskih in živilskih šol Slovenije Jože Pučko in Friderik Degen.

Glavna tema posveta je bila izobraževanje v kmetijsko-živilski stroki od osnovne šole do fakultete, ki jo je pripravil in posredoval dr. Jože Osterc. Poleg te pa so prisotni obravnavali še udeležbo na Pomurskem sejmu v Gornji Radgoni, izhajanje biltena »Naše kmetijske šole« ter udeležbo na strokovni ekscurziji v Avstrijo in Slovaško. Kot marsikaj doslej, na gospodarskem in političnem področju, tudi v šolstvu ni bilo vse v najlepšem redu, so ugotavljali udeleženci. Predvsem zato, ker je družba s politiko omejevanja znanja želela narediti kmeta odvisnega in poslušnega.

Vzela mu je potrebno vero v poklic in osvojevala kmetijsko delo. Medtem ko se v razvitih državah zahteva od naslednika na

kmetiji najprej kmetijsko in šele nato kakšno drugo znanje (npr. mehanik), je bilo pri nas ravno obratno.

Zato bi morali najprej začeti popravljati stanje pri vračanju vere v poklic. Poseben poudarek je bil na posvetu dan šolskim posestvom, ki so jim bila ponekod odvzeta, saj je znanost dokazala, da ljudje največ pomnijo, če poleg pridobivanja teoretičnega znanja tudi praktično delajo.

Z vračanjem vere v kmečki poklic bi morali začeti že v osnovni šoli s splošnimi ali specialnimi krožki, saj se je ponekod prav tu delala največja škoda s parolo »če se ne boš učil, boš pa kmet«.

Kmetijska šola prav tako ne bi smela biti odtujena terenu in bi morala biti njen del ter z njim tesno povezana. Tu pa bi morala sodelovati še pospeševalna služba pri zadružni organizaciji, saj naj bi kmetijski pospeševalec kmetijo obravnaval celovito ter prispeval s svojim znanjem pri vključevanju dopolnilnih dejavnosti.

Kako naj bi izgledalo kmetijsko šolstvo organizacijsko, pa seveda v tem sestavku ni možno obravnavati, ker je snov preobsežna.

Po konferenci so si udeleženci ogledali še razstavo Huga Wolfa, zaključili pa v prijetnem vzdušju pri »Lampretu« v Podgorju. Jože KONEČNIK

PAŠNIK PLEŠIVEC

Vedno bolj draga krmila nas silijo, da usmerjamo našo govedorejo na domače vire krme. Urejena pašna spada gotovo med najcenejše vire domače krme. Posebno pomembno je uvajanje intenzivnejše pašne na hribovskih zemljiščih povsod tam, kjer nam težke strmeje lege otežujejo uporabo mehanizacije.

Tako kot vsako leto tudi letos organiziramo na pašniku Plešivec celodnevno nadzorovano pašo. Pašnik se razprostira na pobočju Uršije gore na nekdanjih treh kmetijah »JELEN«, »LORENCI« in »ŠISERNIK«. Zajetih je 109 ha, od tega je aktivnih 64 ha pašnikov. Pašnik leži na visoki nadmorski višini, saj je pri Jelenu 1076 m, kjer so najnižje ležeče čredinke, medtem ko je vrh pašnika pri Šiserniku na 1255 m nadmorske višine. Kljub relativni visoki nadmorski višini se pašna sezona prične v prvi polovici maja in traja do konca septembra.

Zgodovina pašnika se je začela po letu 1956. Z organizirano intenzivno celodnevno nadzorovano pašo se je začela leta 1982. Od tega leta dalje se je začel pašnik intenzivno izkoriščati, saj se je postavila ograja na celotnem pašniku, urejati so se začeli vodni viri in napajališča. Leta 1987 se je izvršil priklop na električno omrežje, tako da je celoten pašnik ograjen z električnim pastirjem. Prav tako se je pričelo načrtno gnojenje vseh površin. Rezultat načrtnega dela je razviden iz sestava bogate travne ruše, ki se lahko primerja z nižinskimi pašniki, kar je tudi razvidno iz prirastka plemenskih telic. Pravi rezultat paše oziroma prirastka se pokaže pri telicah katere se pasejo dve leti zapored, saj se v prvem letu telice privajajo na pašo in klimatsko podnebje.

Število plemenskih telic na pašniku Plešivec je po letih bilo naslednje:

1984 — 106 glav	1987 — 128 glav
1985 — 125 glav	1988 — 119 glav
1986 — 116 glav	1989 — 90 glav

Za leto 1990 je prijavljenih 116 glav plemenskih telic. Pašnina bo znašala 600,00 din po glavi. V pašnino je zajeto zavarovanje telic, osebni dohodek za pastirja, nabava materiala za popravilo ograj, izdelava napajalnih korit in solnic, nabava mineralnih gnojil in plačilo dela za delovne akcije na pašniku.

Velika zainteresiranost pri urejanju pašnika se kaže tudi v tem, da člani pašne skupnosti neposredno delajo pri čiščenju, gnojenju, urejanju napajališč in ograj.

Samo po sebi se razume, da pri teh skupnih opravilih zelo radi sodelujejo mladi iz kmetij, ki so včlanjeni v pašno skupnost. Za mlade je to »šola« organiziranega skupnega sodelovanja, za starejše pa obnova tradicij v skupnem delu in medsebojni pomoči, v novi preobleki, za vse skupaj pa vzoren gospodarski napredek s cenejšo rejo. Ljuba Krajnc

KAKO SMO VOLILI

Nov zakon o volitvah v skupščine se bistveno razlikuje od dosedanjih volilnih zakonov. Po 45 letih enostrankarskega sistema zakon določa v svojem 41. in 55. členu, da lahko kandidate za vse funkcije predlagajo vse politične stranke, katere imajo na področju republike Slovenije najmanj 500 članov. Čeprav se je Slovenska kmečka zveza, ki deluje že skoraj dve leti, smatrala za stanovsko organizacijo, se je upravni odbor te zveze za koroško regijo takoj vključil v predvolilno aktivnost s tem, da je skupno izbral kandidate za poslanska mesta v republiški skupščini za volilno enoto, ki je pokrivala regijsko področje. Za družbe-

Mesec april je bil mesec volilnih opravil — Foto: J. Krevh

nopolitični zbor republiške skupščine so bili izbrani kandidati: Grabner Alojz, kmet iz Prevalj, mag. Verčkovnik Milan, Veterinarski zavod Slov. Gradec in Modic Tone, ing. gozd., TOK — gozdarstvo Radlje ob Dravi.

Na podlagi skupno prejetih glasov za kmečko zvezo je mandat dobil Grabner Alojz, ki je bil prvi na listi ne glede na število prejetih glasov.

Za zbor združenega dela za področje kmetijstva in gozdarstva s sedežem volilne enote v Radljah ob Dravi, ki zajema področje Maribor, Pesnica, Ruše, Slovenska Bistrica in koroška regija je bil med štirimi kandidati izvoljen Dretnik Ivan-Ajnžnik. Za vsa delegatska mesta v zbor občin republiške skupščine in v vse tri zборе občinske skupščine so kandidate zbirali pododbori vsak na svojem področju.

Najbolj aktiven pri volitvah je bil verjetno pododbor v Slovenj Gradcu, ki se je sestel kar na šestih sejah in organiziral zbor kmetov po posameznih krajevnih skupnostih. Za zbor občin republiške skupščine je bil kandidat Tovšak Mirko, direktor TZO LEDINA, ki je v prvem krogu volitev vodil v drugem krogu pa ga je za 2% prehitel kandidat ZSMS. V zborih občinske skupščine občine Slovenj Gradec pa ima kmečka zveza devet poslanskih mest in je poleg stranke demokratične preнове najmočnejša stranka v skupščini.

V občini Ravne na Koroškem je bilo od kandidatov kmečke zveze izvoljenih v zbor občinske skupščine pet delegatov, v občini Dravograd pa ima kmečka zveza štiri poslanska mesta.

Iz prikaza volilnih izidov vidimo, da je Slovenska kmečka zveza dosegla zelo dobre uspehe, za kar smo dolžni vsem volilcem, ki so se opredelili za kmečko zvezo izreči zahvalo za zaupanje. Obveza kmečke zveze in njenih delegatov je, da se bodo v teh kritičnih časih v skupščinskih klopeh vedno zavzemali za najboljše rešitve in skrbeli, da bodo na odgovornih mestih strokovnjaki ne glede na njihovo strankarsko oziroma politično pripadnost. Slavko Slemnik

ROZIKA ŠERBINEK — naša upokojenka

Čeprav je Mihevo posestvo na Preškem vrhu v Kotljah veliko, vendarle ni bilo za vse Miheve otroke dovolj prostora in kruha pri hiši. Zgodaj si je morala večina poiskati delo in zaslužek drugod. To je doletelo tudi naši Mihevo, Šerbinekovo Roziko, ki je po 36 letih dela odšla iz kolektiva Koroške kmetijske zadruge, TZO »TRATA« Prevalje v zasluženi pokoj.

Rozika si je najprej poiskala delo in zaposlitev v tedanji Hotuljski kmetijski zadrugi »Prežihov Voranc« v Kotljah. Zaposlili so jo na posestvu Šrotnek kot skladiščnico. Poprijela in uspešno opravljala pa je tudi druga dela v zadrugi.

Bila je vestna in pridna delavka, ki je vestno, pošteno in pridno opravljala vse za kar je bila zadolžena. Nikoli ji česa ni bilo pre-

teško storiti. Ni se zgodilo, da bi se bila izgovarjala, ali česa ne bi bila hotela storiti.

Vkljub težavam in dejstvu, da so se morali vsi, ki so se zaposlili v našem kmetijskem združenstvu, sprijazniti z vrsto odpovedi kot npr. nizki osebni dohodki, celo minimalni, trinajste plače, dolga leta brez poceni posojil za gradnjo hiš in še mnogo drugega, je Rozika vztrajala pri tem delu do kraja, do svoje upokojitve. Še več, celo moža si je poiskala med svojimi sodelavci, tako da sta skupaj delala v zadrugi. Zato si na tem mestu zasluži še posebno lepo in toplo zahvalo za svojo vztrajnost in zvestobo.

Zadnja leta je Rozika opravljala dela v knjigovodstvu zadruge. Tu je veljala za dobro delavko in še boljše prijateljico in sodelavko. Pri svojem poslu ni poznala le resnosti, pač pa je znala ob pravem času popostriti

monotonost življenja tudi z vicem in šalo. To je znala storiti tako samoposebi umevno in neprizadeto, da se ji je človek moral čuditi, odkod jemlje te svoje navdihe. Če Rozika ni vedela povedati kakšne šale, je bilo z njo ali pa vsaj blizu nje, nekaj močno narobe. Kar se dobre volje, smisla za šalo in veselje tiče, je bila Rozika vključno temu, da že dolgo živi na Prevaljah, kjer sta si z možem z njima lastno pridnostjo postavila dom, prava, pristna Hotuljka.

Draga Rozika, ko se poslavljaj iz kolektiva Koroške kmetijske zadruge, ki si mu takorekoč dala svoje življenje v vseh teh letih, ti v imenu vseh sodelavk in sodelavcev KKZ, TZO TRATA Prevalje in širše, izrekam toplo zahvalo za tvoj delež v tem kolektivu, od tvojega prvga dne v nekdanji Hotuljski zadrugi do danes! Rozika hvala! Rok Gorenšek

Pred letošnjo setvijo koruze

(Nadaljevanje iz 4. številke)

Šele tako uravnana sejnalnica je primerna za njivo. Med setvijo je potrebno biti pozoren na globino setve, pravilno delovanje vseh agregatov (kontrolirati porabo semena) in na hitrost setve. Sodobne pnevmatske sejnalnice enakomerno sejejo pri hitrosti do 7 km/h. Mehanske sejnalnice zadovoljivo sejejo le kalibrirano seme pri delovni hitrosti 4–5 km/h.

IV. VARSTVO KORUZE

Še do nedavnega smo za zaščito koruze pred talnimi škodljivci, predvsem strunami, uporabljali granulirane talne insekticide v odmerkih 20 do 40 kg/ha. Njihova uporaba je tudi z ekološkega vidika zelo dvomljiva, saj uničijo vse talne drobnoživke. Danes je za zaščito pred strunami na razpolago MESUROL FS 500. To je sredstvo za tretiranje koruznega semena, ki deluje kot odvrčalo za ptice in strune. Potrebne doze so 1 l/100 kg semena za ptice ali 1,5–2 l/100 kg semena za strune. Seme tretiramo pred setvijo.

Prapravek MESUROL FS 500 ne potrebuje dodatnega sredstva za večjo oprijemljivost. Prašnatemu pripravku MESUROL WP 500 pa je potrebno dodati na 1 kg 1 liter piva ali mleka, kot sredstvo za boljše oprijemljivost. Da se seme enakomerno osuši, opravimo tretiranje par dni pred setvijo. Sočasno s koruzo vzniknejo tudi pleveli. V njeni najboljčutljivejši fazi rasti ji odvzamejo hranilne snovi, svetlobo in vlago. Zaradi škode, ki jo pleveli povzročajo in vedno večjih količin posejane koruze, je bilo potrebno pristopiti h kemičnim metodam varstva.

Sprva so to vlogo dokaj uspešno opravljali triazinski pripravki. Ker smo hoteli imeti povsem čiste njive in nismo poznali škodljivih posledic uporabe triazinov, smo povečali rabo preko potrebnih količin. Posledica tega je bila namnožitev prosastih trav (kostreba, muhvič, krvava srakonja) in v zadnjih letih na triazine odpornih plevelov (predvsem bele metlike in ščira).

Kljub precejšnji uporabi triazinov tudi v naši regiji, izgleda da še ni prišlo do izrazitega pojavnosti odpornih plevelov. Zato priporočamo za zatiranje plevelov kombinirane pripravke PRIMEXTRA in LASSO COMBI v odmerku 5–7 l/ha. Pripravka uspešno zatirata večino enoletnih široko in ozkolistnih plevelov. Ker delujeta na kaleče plevela, ju je treba uporabiti takoj po setvi (po možnosti še isti dan). Za njuno dobro delovanje so po škropljenju zaželjene padavine, da ju sperajo v zgornjo plast zemlje do kalečih plevelov. Pripravka je

mogoče uporabiti tudi tik pred setvijo in ju plitvo zadelati v tla (2–3 cm). Tako je njuno delovanje še najboljše, še zlasti, če po setvi ne pričakujemo padavin. Pripravka uporabljamo z 200–300 l vode/ha in pri nizkem tlaku (2–3 ATM). Pred škropljenjem je obvezen pregled in kontrola škroplilnic.

Priporočena sta tudi pripravka CIATRAL — KSZ v odmerku 6–8 l/ha in CIATRAL — ALA v odmerku 7–9 l/ha. Pripravka se lahko uporabljata pred in po setvi, a pred vznikom. Imata še manjšo količino triazinov, ki so jih nadomestili z drugimi aktivnimi snovmi. Zato je še zlasti CIATRAL — ALA dober za lobo do in ščir, kjer se je pojavila njuna rezistenca na triazine.

Po vzniku plevelov in koruze, ko ima ta 3–4 liste in pleveli največ 2 lista smemo uporabljati herbicid CLAP v odmerku 3–4 l/ha, ki deluje na večino enoletnih širokolistnih in ozkolistnih plevelov na te plevela tudi učinkuje LENTAGRAN v odmerku 2–3 kg/ha, do višine plevelov 10 cm. Njegova uporaba je upravičena le, če so ugodni rastni pogoji za koruzo. Drugače je koruza zadržana v rasti. V 14–21 dneh vzniknejo drugi pleveli in jo zopet prera-sejo in zadržijo.

Njivski slak in osat uničujemo s pripravkom DEHERBAN v odmerku 1,5–2,5 l/ha. Uporabljamo ga do 5. lista koruze (do višine 15–20 cm). Navadno pa v tem času slaka še ni. Ko pa se ta pojavi, je koruza višja in jo uporaba deherbana zvišuje. Eno in večletne širokolistne plevela (osat, dresni, ščir, njivski slak) dobro uničuje pripravke BANVEL—480 v količini 0,5–0,7 l/ha. Uporaben je v času 2–5 (lahko tudi do 7) listov koruze oziroma do 15 (20–25) cm višine. Pleveli pa so v fazi 2–6 listov.

Za zatiranje trajnih travnatih plevelov (pirnica, pesjak, divji sirek) je zelo učinkovit pripravek ERADICANE EXTRA 6 E v količini 4–6 l/ha. Za zatiranje širokolistnih plevelov mu lahko dodamo še 2 kg/ha triazinskih pripravkov. Herbicid uporabljamo pred setvijo in ga »TAKOJ« zadelamo v zemljo. Pripravek je zelo občutljiv na svetlobo, saj se po nekaterih podatkih že po 15 minutah izgubi 30 % njegovega herbicidnega delovanja.

Posebej opozarjamo, da natančno upoštevate priporočene količine pripravka, optimalni čas njegove uporabe in priporočila glede omejitve v kolobarju, ki so podrobno napisana v navodilih za uporabo.

Literatura na voljo pri avtorju!

Stanko JAMNIK, dipl. ing. kmet.

ŽALOST NA KOROŠKEM ZELOVCU

Alojz Skok

Kruta smrt, ki nikomur ne prizanaša, pa naj bo star ali mlad, je letošnjo pomlad neprizadeto segla s svojo koščeno roko na Koroški Zelovec in nam drugega za drugim vzel oba Konečnikova sinova: Jožeta in Alojza.

Najprej Jožeta Skoka, ki je imel na domu pri Konečniku počitniško hišico, zaposlen pa je bil v železarni na Ravnah. Le nekaj dni za njim pa še Alojza Skoka, gospodarja Konečnikove domačije. Oba sta umrla v najlepših moških letih za njima pa žalujejo: vdova Vera, Jožetova žena. In vdova Fanika, Alojzova žena in sin Joži.

Rajni Alojz, je bil gospodar 12 ha velike Konečnikove domačije na Koroškem Zelovcu. Rodil se je 7. junija 1931 leta, umrl pa 18. marca letos v 59 letu starosti. Alojz je bil priden, pošten in deloven človek. V svojem življenju je izkusil in preстал veliko dela in trpljenja. Leta 1956 se je poročil z Mrakovo Faniko. Ženo si je poiskal, ker pri Mraku na Zelovcu, tam kjer so po starih pripovedkah nekoč v »pečevju« živele preplepe deklice, »Žal žene«, kar je najbrž pomenilo »Zale žene«.

Konečnikova kmetija je majhna in stežavna. Gospodarju ni preostalo drugega kot to, da je še »postrani« kaj zaslužil. Zato si je kupil konje in leta dolgo opravljal prevoze lesa in drugega pri sosedih. Povsod, kjer je lahko kaj zaslužil. Konje je prodal šele leta 1979, ko je kupil traktor.

Njegov trud ni bil zastonj. Ženo sta v teh letih obnovila in preuredila hišo in hlev. Škoda, da je smrt tako nenadoma in mnogo prekmalu naredila vsemu konec, ker je imel še toliko lepih načrtov, ki bi jih bil še rad uresničil.

Mi, ki poznamo in sočustvujemo in občutimo žalost Konečnikove hiše na Koroškem Zelovcu, smo prepričani, da bo te načrte, ki jih očetu Alojzu ni bilo dano uresničiti, prav gotovo uresničil njegov naslednik mladi Joži. Le čimprej si bo moral poiskati kakšno lepo in brhko »Žal ženo«, tako, ki bo hotela ljubiti poleg njega tudi zemljo.

Vsem, ki so ob nepričakovani boleči izgubi Alojza Skoka, Konečnika, kakorkoli pomagali, izrazili sožalje, ga spremili na zadnji poti. Mu v slovo darovali cvetje ali denar. Govornikoma Mežnarci in Poriju. Gosp. župniku za obred, se žalujoča žena Fanika in sin Joži lepo zahvaljujeta!

Rok Gorenšek

Srečal sem ga na hišnem pragu kot da bi mu napovedal obisk. Bil je vesel in začuden, saj nisem bil pri tej hiši že več kot trideset let. Nisem ga dolgo držal v negotovosti, hitro sem mu povedal, kaj bi rad. Rabim samo njegov pristanek, da pišem o njem, sem mu pojasnil, drugo v glavnem vem. Kljub temu pa me je njegova pripoved pritegnila.

»Burja je podrla srednje debelo bukev s koreninami vred, na zelo strmem terenu nad domom. Na vigred, bilo je 7. marca, sem nameraval bukev spraviti za drva. Veliko napako sem naredil s tem, ker sem deblo odžagal tik ob panju. Ker je bila bukev podrtá že prejšnje poletje, so korenine že strohnele, zato se je panj preko mene skotalil daleč po bregu. Spominjam se, da sem v tem usodnem trenutku odvrnil motorno žago, sam sem se vrgel na hrbet in dvignil noge v obrambo kakor divja kura kadar je v nevarnosti. Teža panja mi sicer ni nič polomila, toda naredila mi je neprimerno hujšo poškodbo, ki me je naredila nesrečnega za celo življenje! Premaknil se mi je namreč tretji člen v hrbtnenici, s tem se je pretrgal živčni sistem. Obležal sem neigibno s hudimi bolečinami. Od kraja nesreče do doma so me sosedi spravili na svinjskih nosilih, kar je bilo grozno.

Tako so se začeli moji mučniški dnevi na bolniški postelji, ki so trajali do konca oktobra istega leta. Operacija na hrbtnenici ni bila potrebna, uravnavali so izpahnjeni člen, živčnega sistema pa seveda niso mogli ozdraviti, zato sem zdaj hrom v medeničnem delu telesa. Že dvanajst let trpim večje ali manjše bolečine noč in dan, non stop. Za lajšanje bolečin sem pojedel že nič koliko tablet, brez njih ne morem biti. Zanimivo pa je nekaj, kar ne morem razumeti. Od zunaj me noge ne boljijo, lahko brez skrbi udarim po njih; večkrat se mi zgodi, da ne morem vstati z vozička, ne vem, ne občutim, da držim nogo na nogi. Toda nekje znotraj, v kosteh, pa me boli stalno.

»Kako prenašaš, kako preživljaš vse to?« me zanima sočutno.

»Na neprestane bolečine sem se moral navaditi. Pridejo trenutki obupa, ko me preganja misel, ki mi postavlja vprašanje, zakaj se je to moralo zgoditi ravno meni? Odgovora seveda ne najdem. Nепреvidnost? Usoda, namenjeno mi je bilo tako, si dopovedujem. Čas si krajšam z izdelovanjem in popravilom raznega poljedelskega orodja, vse to delam sede na vozičku. V hlevu in na polju ne morem ničesar pomagati, postal pa sem prava gospodinja. Skuham celotno južino in tudi vse drugo. Dobro je, če imam za kuho vse pripravljeno, zgodi se, da moram tudi to opraviti sam.«

»Kaj ti poleg tega dela še krajša čas?« sem bil dalje radoveden.

»Veliko presedim pred televizorjem, poslušam radio, berem časopise, knjige, zelo rad rešujem križanke. Zadnji čas pa imam težave z očmi, če malo časa berem vidim vse dvojno. Menda je to v zvezi z živci. Zadovoljem sem, da se še lahko premikam z berglami, z vozičkom in z avtom, ki je zame prilagojen. Vozim se po opravih največ v Črno, tudi na Prevalje in Ravne. S seboj vozim voziček, ki ga pa ne morem sam dati v avto in iz njega. Tudi pri hoji z berglami sem mojster. Z njimi sem hodil tudi k sosedu Klavžu, saj veš kako je strmo!«

»Kako si hodil nazaj dol po bregu?« me je skrbelo.

»Še bolj hitro. Poganjal sem se lahko za dva metra naprej. Toda zdaj zaenkrat tega ne

Beno Stakne-Pukl

bi mogel. Letos januarja je imela naša družina karambol, vsi smo bili lažje poškodovani. Jaz sem moral tri tedne biti v zdravilišču, domov sem prišel šele pred kratkim.«

»V času tvoje invalidnosti si imel še eno veliko nesrečo,« ga opominim na požar.

»Samovžig na traktorju mi je uničil hlev. Pri gradnji sem vsa dela vodil sam,« pravi ponosno.

Zanimale so me tudi druge njegove razmere. Grunt je srednje velik za pojem gorskih kmetij, glavna dohodka sta prodaja lesa in pitancev. Ženo je pripeljal iz Lepe njive, družina šteje šest članov, od katerih sta doma zaposlena le njegova žena in sin, ki je že prevzel grunt. Manjka jim še samo mlada gospodinja, se pravi problem, ki ga ima veliko kmetij. Mehanizacijo imajo vso, kar se da rabiti v strmini.

»Kako pa je s tvojim zdravjem?« je zdaj zanimalo njega.

»Hvala Bogu, še kar gre,« potrkam po mihi. »Seveda moram tudi jaz od časa do časa v reparaturno delavnico na Ravnah, da me pregledajo in zategnejo kakšen šravf,« skušam biti duhovit. »Razumljivo, da se pojavljajo tudi starostne težave, toda apetit in spanje sta zelo v redu,« se ponovno potrkam.

»O kako si srečen, Anzi,« me zakliče po domače in sklene roke kakor v molitvi. »Ne veš kaj pomeni, če se lahko zdrav in zmaturan vležeš k počitku in zaspis! Meni to ni več dano že dolgih dvanajst let. Noči se prav bojim ker vem, da so takrat bolečine hujše, budne nočne ure pa so daljše. Da ne motim drugih domačih pri potrebnem nočnem počitku, se ob napadu hujših bolečin zavlečem v kuhinjo, kjer se premetavam po divanu in jem tablete eno za drugo. Težki so enolični dnevi, še hujše so neprespane noči. Odkrito ti povem, Anzi, če bi vere ne imel, bi naredil temu trpljenju že davno konec. Vera me drži, da ne obupam.«

Zamaknjeno ga poslušam in opazujem. Lesk v njegovih očeh je postal vlažnejši, sklenjene roke se mu rahlo tresejo. Spomnim se

štiridesetletja nazaj. Droben poba je še bil, ko me je s parom konj in z lojtrskim vozom peljal k poroki.

»Se spominjaš, da smo se takrat skoraj prevrnili?« ga pobaram z namenom, da ga vsaj malo odvrnem od otožnih misli.

»Seveda se dobro spominjam.« Postal je živahnejši in povedal podrobnosti, na katere sem že pozabil.

»Na desni lojtri je manjkal zadnji hlapec, zato lojtra ni zdržala teže svatov. Končalo pa se je srečno za nas, posebno pa še za tebe,« se je pošalil.

Uspelo mi je, da sem ga za malo časa zamotil s pogovorom o vremenu, delu, kmetovanju in o tem, kako čas beži. Kaj hitro pa mi je pobegnil nazaj v svojo nesrečo.

»Da se more na enega človeka, na eno hišo zbasati toliko nesreče na kup! Pozabil sem ti povedati, da nam je takrat s hlevom zgorelo vso orodje in mehanizacija, ki smo si jo komaj nabavili. Na gumnu je bilo takrat novo izdelano mlinsko kolo, koliko lesa in dela je bilo v njem, si lahko misliš.«

Za trenutek pomolči kot da bi zbiral misli, potem pa je dopolnil sam sebe.

»Uničeno ali izgubljeno imetje se lahko nadomesti, ga nakupiš, nekaj narediš, toda telesne poškodbe ni mogoče popraviti. Temu ni kos niti sodobna razvita medicina. Koliko so se trudili dohtarji z menoj, toda na noge me niso mogli postaviti, bolečin mi ne morejo odvzeti. Zdravniki mi ponujajo možnost, da mi vzamejo bolečine, če bi mi z operacijo omrtvičili vse živce na nogah, toda to zavrčam zato, ker bi bil potem še večji siromak. Takrat ne bi vedel za svoje počutje in bi bil svojim domačim v še večjo nadlogo.«

Kako veliko žrtev zavestno sprejema zato, da ne bi še bolj obremenjeval domačih! To je veliko plemenito dejanje, ki zasluži vso priznanje, še utegnem pomisliti, ko mi že toži dalje.

»Mene tolaži edino moja trdna vera in misel, da v tej veliki nesreči nisem sam! Na svetu je še veliko večjih trpinov kot sem jaz. Pojdi Anzi, enkrat na srečanje invalidov na Brezje! Tam boš spoznal, da si zelo bogat ker si zdrav! Idi v Zavod za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani! Nekaj takega imamo tu pred nosom, v Črni. Vse to je treba videti in doživeti, šele potem znaš ceniti to kar imaš! Poglej! Tisti nesrečni bukov panj je že davno strohnel, ni ga več. Jaz pa sem še vedno tukaj, živim bedno, mučniško življenje, toda zavedam se, da nisem sam gospodar svojega življenja! Potrpežljivo čakam, kdaj bo kelih mojega trpljenja poln do roba.«

Posloviti se je bilo treba, kajti tisti lep brez snežni zimski dan se je nagibal, sonce se je že dotikalo hrpta Smrekovca. Ko sva se vračala in grizla kolena v strmi breg, se mi je zdela hoja lažja in prožnejša. Navdajali so me mešani občutki. Najmočnejši je bil spoznanje, da sem še = b o g a t !

Ajnžik

KADROVSKE VESTI — GOZDARSTVO

PRIŠLI: MAREC 1990

Priimek in ime — Datum: Dela, ki jih opravlja — Organizacija, iz katere prihaja

TOZD GOZDARSTVO MISLINJA

Jeromeš Mira, 17. 2. 1990, ekonomski tehnik-pripravnik,

TOZD GOZDARSTVO RADLJE

Petrič Bernarda, 1. 3. 1990, inž. kmet. — pripravnik, prva zaposlitev

TOZD TRANSPORT IN SERVISI PAMEČE

Čuješ Marjan, 1. 3. 1990, strojni tehnik-pripravnik, prva zaposlitev

ODŠLI: MAREC 1990

Priimek in ime — Datum — Dela, ki je opravljal — Organizacija, v katero odhaja

TOZD GOZDARSTVO MISLINJA

Zohar Vinko, 1. 3. 1990, vodja odpreme — redna upokojitev

TOZD GOZDARSTVO RADLJE

Repatec Danilo, 31. 3. 1990, pripravnik, del. razm. za določen čas

TOZD TRANSPORT IN SERVISI PAMEČE

Jeromeš Maksimiljan, 12. 3. 1990, pripravnik, del. razm. za dol. čas

Sečnjak Blaž, 12. 3. 1990, pripravnik, del. razm. za dol. čas

Ficko Karel, 31. 3. 1990, voznik kamiona, samostojni obrtnik,

TOZD GRADNJE SLOVENJ GRADEC

Kašnik Darko, 28. 2. 1990, strojnik TGM, samostojni obrtnik

Belič Radivoj, 6. 3. 1990, strojnik TGM, —

TOZD	M	Ž	Skupaj
Gozdarstvo Slovenj Gradec	42	3	45
Gozdarstvo Mislinja	47	5	52
Gozdarstvo Črna	124	14	138
Gozdarstvo Radlje	110	25	135
TOK Gozd. Slov. Gradec	33	3	36
TOK Gozd. Ravne	26	5	31
TOK Gozd. Radlje	26	5	31
TOK Gozd. Dravograd	13	3	16
Centralno lesno skladišče Otiški vrh	39	5	44
Transport in servisi Pameče	117	13	130
Gradnje Slovenj Gradec	43	7	50
Delovna skupnost Slov. Gradec	43	59	102
	663	147	810

Darinka Cerjak

Tak-le topel pogled med. sestre in prijazna zdravnikova beseda ostarelim in osamljenim veliko pomeni.

Ludvik MORI

KADROVSKE VESTI — LESNA

Priimek in ime — datum nastopa — naloge, ki jih bo opravljal — organizacija iz katere prihaja

TSP RADLJE PODVELKA

NABERNIK Zlatko, 1. 3. 1990, les. šir. profil, IV. pripravnik, iz šole,

TP PAMEČE

GREŠOVNIK Miroslav, 1. 3. 1990, dipl. ing. les., VIII, LESNA Poslovni inženiring,

TP PREVALJE

ROŽANC Marjeta, 1. 3. 1990, V. — likvidacija rač. LESNA Poslovni inženiring,

TIP Otiški vrh

ZALOŽNIK Silvo, 1. 3. 1990, SS — tozd. teh., VIŠ, vodenje sklad. LESNA Poslovni inženiring

DOBRO JE VEDETI

Mehurčki na ustnicah (herpes)

Nenadoma se nam na ustnicah pojavijo mehurčki. Običajno takrat nimamo v bližini zdravnika, ki bi nam predpisal zdravila proti vlažnim in žarečim izpuščajem. Tu pomaga navsez specialisti za kožne bolezni: mesto premažemo z zobno pasto. Kreda iz paste bo kožo posušila.

Kako uporabljamo med?

Važno pravilo: MED NIKOLI NE SEGREVAMO PREKO 42° C! Temperatura namreč poškoduje fermente in snovi, ki uničujejo bakterije.

Vsak med sčasoma kristalizira. To je naraven proces, ki ne spremeni kvalitete medu. Če hočemo med spet utekočiniti, ga postavimo v posodo z vodo, segreto največ do 42° C. Pravilno uskladiščen med se dobro drži mesece. Hranimo ga v dobro pokriti posodi, da se ne navleče vlage in tujih vonjev. Posoda ga mora ščititi tudi pred svetlobo, ali pa ga hranimo v temnem prostoru, suhem in hladnem.

V medu ne puščamo noža ali žlice, ker vsebuje med navadne kisline, ki ne smejo priti v stik s kovino.

Deset limon za en sam kivi

Ali lahko pojemo na dan 6 grapefrutov ali 10 limon, da bi tako zadostili telesu potrebe po vitaminu C? Morda nam bi to celo uspelo, a zakaj bi se silili?

To potrebo lahko pokrijemo na veliko bolj enostaven in prijeten način — z enim samim kivijem. Plod kivija, težak 100 g, vsebuje namreč toliko C vitamina kot sadeža v omenjenih količinah. Kivi si torej zasluži ime VITAMINSKA BOMBA.

Domovina kivija je Nova Zelandija, kjer je idealna klima in geografska lega zanj. Začeli so ga vzgajati tudi naši poljedelci v obalnem pasu.

Če se nam lomijo nohti?

Če nas tare ta nadloga, si vzemimo za naše roke nekoliko časa. Enkrat na teden si pripravimo kopel: pol rumenjaka zmešamo s čajno žličko toplega olivnega olja. V mešanici podžimo konice prstov najmanj deset minut, nato pa jih nežno zmasiramo. Na koncu zdrgnemo nohte z dlanjo druge roke (zboljšanje prekrvavitve). Ta postopek večkrat ponovimo. Nohte ne režemo, ampak si jih le pilimo.

Kvas ohranja mladost in zdravje

Ameriški strokovnjaki za prehrano imenujejo kvas čudežno živilo. Za to imajo več razlogov:

— vsebuje 50 % pomembnih, lahko prebavljivih beljakovin

- 17 vitaminov
- 15 različnih mineralnih snovi
- nekatere elemente v sledih
- 20 različnih aminokislin

Vitamin B jača srce in živce in pospešuje procese razgradnje snovi. Poskusi na živalih so pokazali, da se jim je življenjska doba povečala za 46,6 %, če so v hrani dobivali kvas. Nič manj od B vitamina ni pomemben kalcij. Kalcij daje potrebno čvrstost kostem in zobem in uravnava živčni sistem. Priporočajo ga zlasti starejšim osebam, kjer je prebava in resorpcija hrane že slabša.

Nasploh pa je kvas zelo priporočljiv pri zdravljenju kožnih bolezni. Dermatologi ga priporočajo pri spuščajih, mozoljavosti, gnojnih ranah itd., skratka pri obolenjih, kjer je potrebno »prečiščevanje krvi«.

Dnevno dve jušni žlici kvasa najmanj 4 tedne so dale lepe rezultate celo pri najtrdovratnejših kožnih boleznih. Ker se kvas težko meša s slino, ga priporočajo mešati z jogurtom, solato, k sokovom ali zelenjavnim jedem.

Nada KADIŠ

NOVA OPREMA

GERMAVC Aureja, 1. 3. 1990, lesar. teh., izv. nalog oblik. in merj. dela Poslovni inženiring Lesne
 KRIVEC Ivan, 1. 3. 1990, priuč. tapet., KV tapet., serviser I, iz BP
 OŠLAK Darko, 1. 3. 1990, gimnazij. maturant, nabavni referent, iz BP
 ODER Vlado, 1. 3. 1990, lesar. tehnik, nabavni referent I, iz BP
 KREJAN Branko, 23. 3. 1990, lesar. šir. profil. izvajanje manj zah. del — stroj. miz. del, iz JLA

ODŠLI V MESECU MARCU 1990

ZAGA Otiški vrh

KOLAR Rajko, 12. 3. 1990, NK I, krojenje žaganega lesa, inv. upokoj.

ZAGA Mušenik

CASL Franc, 24. 3. 1990, PKV strok. izob., vodenje sklad. žag. lesa, redna upokojitev.

TSP Radlje-Podvelka

PLANINŠIČ Dušana, 4. 3. 1990, IV., vrt. izv. in mont. kotnikov, doma
 MAURIC Herman, 14. 3. 1990, mizar, IV., čišč. okv. in roč. krp. v JLA
 HARNIK Darinka, 24. 2. 1990, I. OŠ, III. zastekl. in kitanje, doma TP Pameče
 JEROME Simon, 29. 3. 1990, les. šir. prof., pripravnik IV, v JLA

TP PREVALJE

KACL Jožefa, 31. 3. 1990, I. III. popravilo polnil in kaset, starostna upokojitev

TIP OTIŠKI VRH

OTTO Anton, 31. 3. 1990, KV del. KV, poklicni gasilec, upokojitev
 VOŽIČ Marija, 31. 3. 1990, NKV delavka NKV, čiščenje poslov. prostorov, upokojitev

TOZD Nova oprema

SVETEC Dušan, 18. 3. 1990, brez poklica, PK tapetnik, embalar. tapet. izdelkov, v Tekstilno industrijo Otiški vrh

POSLOVNI INŽENIRING

KRIVEC Anton, 1. 3. 1990, NK, serviser, Nova oprema
 OŠLAK Darko, 1. 3. 1990, les. teh., nabavni ref., Nova oprema
 ODER Vlado, 1. 3. 1990, gimnazij. maturant, nabavni ref., Nova oprema
 GERMAVC Aureja, 1. 3. 1990, les. tehnik, služba za merjenje dela in časa, Nova oprema
 GREŠOVNIK Miroslav, 1. 3. 1990, dipl. ing. les., tehnolog priprave proizvodnje v TP Pameče.
 DULER Liljana, ekonomist, 1. 3. 1990, izvozni ref., dol. ča.,
 ZALOŽNIK Silvo, 1. 3. 1990, gozd. sred., nabav. ref., TIP Otiški vrh
 ROŽANC Marjeta, 1. 3. 1990, ek. teh., blagajnik, TP Prevalje
 ANKOM Miro, 28. 3. 1990, trgovec, vodja sek. Nova oprema-privat
 POGORELČNIK Marija, 21. 3. 1990, NK delavka, čiščenje posl. prost., redna upokojitev.

GIBANJE DELAVCEV LESNE MAREC 1990

družba — inženiring	M	Ž	skupaj
LESNA-LESNOINDUSTRIJSKO PODJETJE	4	5	9
ZAGA MISLINJA	45	4	49
ZAGA OTIŠKI VRH	45	11	56
ZAGA MUŠENIK	34	13	47
ZAGA VUHRED	45	10	55
TOVARNA POHIŠTVA PAMEČE	129	145	274
TOVARNA POHIŠTVA PREVALJE	87	160	246
TOVARNA STAVBNEGA POHIŠTVA RADLJE	183	183	366
NOVA OPREMA SLOVENJ GRADEC	176	148	324
TOVARNA IVERNII PLOŠČ OTIŠKI VRH	216	29	245
TRGOVINA INŽENIRING	96	37	133
POSLOVNI INŽENIRING	60	122	182
skupaj:	1120	867	1987

Ivo LIPOVŠEK

Stara lipa pri Žerjavlu v Podkraju je morala kloniti močnim vetrom — Foto F. Jurač

DELO IN OBIČAJI V GOZDARSTVU V PRETEKLOSTI

NOVA RUBRIKA

Naš sodelavec Janez ŠVAB iz Gozdarstva Črna predlaga uredništvu novo rubriko. Idejo smo z veseljem sprejeli in tako objavljamo njegov predlog in prvi del besedila o oglarjenju.

Uredništvo

Delo gozdarja je predvsem v gozdu, v krajini, z ljudmi, ki živijo na podeželju. Zaradi tega bi predlagal, da bi uredništvo Viharnika uvedlo rubriko »Delo in običaji v gozdarstvu v preteklosti«. Mnogo je del in običajev, ki so skoraj pozabljeni, prav pa bi bilo, da tega ne bi pozabili. Obstajajo pisani viri in pa ljudsko izročilo, treba je to samo zbrati in to zbrano gradivo objaviti. Pokažimo, da smo tudi gozdarji ljudje, ki jim pisna beseda ne dela težav.

Če bi se uredništvo Viharnika odločilo, da bi odprlo to rubriko, vam obenem pošiljam delo: Oglarjenje na Slovenskem. Delo je dokaj obsežno, lahko pa se bi objavilo v več nadaljevanjih.

Delo je nastalo z zbiranjem podatkov, tako iz Šumarskega lista, gozdarskega priročnika, Enciklopedije šumarstva in iz ustnih virov.

Janez Švab

OGLARJENJE NA SLOVENSKEM

I. UVOD

Obvladovanje ognja je bilo bistvenega pomena za razvoj tehnologije. Že približno 3000 let p. n. št. so na ognjiščih, kurjenih z ogljem, talili bakrovo in kositrovo rudo ter jo zivali v brone različne sestave.

V naših krajih se je že zelo zgodaj razvilo rudarstvo. Profesor Valter Šmid je leta 1935 odkril, da se je v okolici Vač, Mokronoga in Sel pri Šumberku rudarilo že pred 3000 leti. Pretaljevanje rud je bilo navezano predvsem na oglje, zaradi tega se je oglarjenje razvilo predvsem v krajih z razvito industrijo oziroma predelavo rud. Oglje so pridobivali v gozdovih v bližini tovarn in ga z vozmí ali sanmi prevažali do tovarne.

Ko je bila v prejšnjem stoletju skozi naše kraje speljana južna železnica, so se tovarne neposredno ob njej začele posluževati premoga, ki je bil cenejši. S tem je bilo oglarjenje nekoliko zavrto, proizvodnja oglja se je močno skrčila in morala se je prilagoditi novim »tržnim razmeram«. »Južna železnica«, ki je v začetku prinesla oglarjem mnogo gorja, jim je kasneje prinesla lepše življenje. Približal se jim je italijanski trg in naši oglarji so pričeli izvažati predvsem v Italijo. To je trajalo še nekaj let po I. svetovni vojni, takrat pa je zaradi drugih virov energije in pa vse večje uporabe motorjev z notranjim zgorevanjem proizvodnja oglja zelo padla. Danes se oglje praktično uporablja za turistične namene, razne filtre za čiščenje, oglarska kopa je pa samo turistična atrakcija.

Kako velika pa je bila proizvodnja oglja v Jugoslaviji pa pove ta razpredelnica:

leto	število vagonov (vagon 10 t oglja)
1925	5400
1927	6100
1929	6700
1931	5700
1933	3300

Dobra tretjina navedene količine oglja se je proizvedla v Dravski banovini.

Na ozemlju današnje Slovenije je bilo oglarjenje močno razvito. V glavnem so oglarji prebivali v stalnih prebivališčih, to pa so bili kraji, kjer je bilo razvito gozdarstvo in industrija, precej pa je bilo tudi oglarjev, ki so se selili za zaslužkom. Tako je tudi v naše kraje prešlo precej Italijanov — »Lahov« kakor so jim pravili domačini, Nemcev in drugih.

Socialne razmere oglarjev najbolj opiše ljudska pesem, nastala v tistih časih.

Oglar je zavber fant
če ima tud' umazan gvant.
Oglar, oglar
mora bit' moj!

Oglar ima pet otrok,
kruha pa ne za en zob.
Oglar, oglar,
mora bit' moj!

Konjička ima suhega,
tud' en mal' gluhega.
Oglar, oglar
mora bit' moj!
itd.

2. LES ZA KOPO

Oglje so pridobivali iz vseh vrst lesa, tako iz iglavcev kot iz listavcev. Vsaka vrsta lesa daje oglju določene značilnosti. Ponavadi so poobljevali posebej iglavce in posebej listavce. Pri nas so pridobivali oglje predvsem iz lesa listavcev. Od specifične teže lesa je odvisna tudi specifična teža oglja. Za »težko oglje« so bile primerne naslednje vrste lesa: bukev, gaber, hrast-cer, javor, jesen, jerebika, hruška. »Lahko oglje« pa so dajale: brest, lipa, češnja, topol, breza, vrba, jelša. Običajno so poogljjevali različne vrste lesa, tako da so dobili »mešano oglje«. Izkoristek je različen, po teži je približno 25 %, po prostornini pa približno 50 % suhega lesa.

Pri lesu za kopo je bil pomemben čas sečnje, kajti les, posekan v zimskem času (večina), zdrži tudi do naslednjega leta; les, posekan med letom pri raznih čiščenjih, pa se je moral takoj uporabiti. Trhla, sveža ali mokra drva so povzročala oglarju nemalo težav, pa še oglje je bilo slabše kvalitete.

3. OGLARSKO ORODJE

To so bile: žaga, sekira, klin, kramp ali ravnica, lopata, vile, grablje, talka (to si je oglar napravil tako, da je odrezal 1 m dolg kos debela z vejo, ki je služila kot ročaj), luknjač ali klin za vrtanje lukenj v kopo (zašiljen količek iz lesa, premera približno 3 cm), kljuka (oglar si jo je napravil iz rebra stare lopate in to nasadil na dolg lesen ročaj), grebljica na dolgem ročaju, bokalnica (dolg lesen drog za drezanje v kopo), kobila za tehtanje oglja (na to je oglar obesil tehenco), sanke (za dostavo drv in dostavo oglja kupcu).

4. IZDELAVA KOPE

4-1 Naprava kopišča

Kopišče je raven prostor, kamor je oglar postavil kopo. Kopišče je izbral na mestu, kjer je z najmanjšim trudom dostavil čimveč drv in kjer je bil odvoz oglja najlažji. Velikost kopišča za srednje veliko kopo je bil raven prostor s premerom 8—12 m. Kopišče je oglar napravil skrajno previdno, kajti od tega je bilo odvisno njegovo nadaljno delo. Ko je izbral prostor, je odstranil vse veje, panje, koreninice, kamenje in na ta očiščen prostor nasul do 50 cm višine prečiščene ilovnato peščene zemlje in to s »talko« zbil. V sredini je bilo kopišče približno 20—30 cm višje kot na robovih, kjer je bil tudi kanal za odtekanje vode.

Zaradi zahtevnosti dela novega kopišča je oglar največkrat uporabil staro kopišče. Novo kopišče se je imenovalo »novina«.

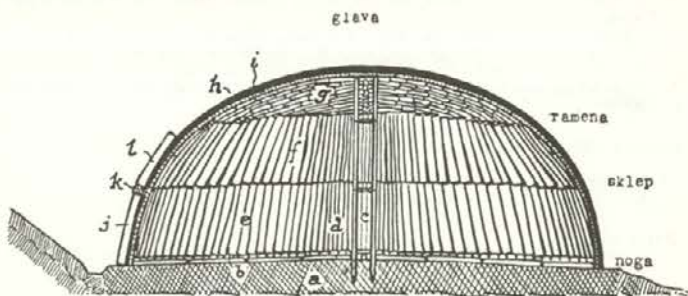
4-2 Postavljanje kope

Ko je bilo kopišče pripravljeno, je oglar pričel s spravlilom drv za izdelavo kope. To delo je opravil s sanmi, konjem, ročno ali po riži.

Po velikosti kope so razlikovali:

- mulec — približno 10 prn drv, premer kope do 5 m, en sklad
- mala kopa — 10—40 prn drv, premer kope 5,5 m, dva sklada drv
- srednja kopa — 40—80 prn drv, premer kope 6,5—8 m, dva sklada drv
- velika kopa — nad 80 prn drv, premer kope nad 8 m, tri sklada drv

vertikalni presek kope

Vertikalni presek skozi kopo.

a) kopišče, b) pod, c) stržen, d) gnezdo, e) prvi sklad, f) drugi sklad, g) glava, h) grasa, i) prst, j) spodnji obstavljaci, k) polica, l) zgornji obstavljaci.

Na sredino urejenega kopišča je oglar zasadil v zemljo drogove, debele približno 5 cm v obliko enakostraničnega trikotnika, redkeje kvadrata. Ti drogovi so se imenovali »strženice«. Med te »strženice« je privezal obročke iz spletenih vej — »ročkov«, prvega v višini 90 cm nad tlemi, drugega pa v višini 180 cm nad tlemi. Ti »ročki« so imeli nalogo držati »strženice« vsako k sebi, da se niso stikale. Med temi »strženicami« je nastal prazen prostor, ki so ga imenovali »stržen«. Na dno »stržena« so položili dve tršici v obliki križa za srečno delo.

Nato je začel oglar okrog »stržena« polagati drva. To je naredil neposredno na kopišče ali pa na posebej pripravljene »pod«. Okrog stržena je v obliki kroga s premerom 2 m pokončno postavil dva čimbolj na gosto. To so običajno imenovali »gnezdo«. Za »gnezdom« je prišel na vrsto kolobar debelejših drv, nato kolobar nekoliko tanjših drv in na obodu kolobar iz najtanjših drv. Kako položiti drva, ali pokončno ali pod rahlim kotom, to je bila skrivnost vsakega oglarja. Na ta »prvi sklad« je podobno naložil tudi drugi sklad, v katerem so bila drva položena v večjem nagibu in z debelejšim delom drve spodaj. V redkih primerih so zlagali še tretji sklad, tega pa so običajno zlagali še pod večjim nagibom kot drugi sklad. Na zgornji sklad (drugi ali tretji) pride »glava«. Za to se uporabijo kratka in drobna drva, ki jih je položil s koncem proti strženu, tako da dobi kopa pri vrhu okroglo obliko. Ta drva so imenovali »vršje« ali »glavina«. Za lepo oblikovano kopo je moral oglar včasih še kakšno drvo odrezati ali zamenjati.

Janez ŠVAB

(Nadaljevanje prihodnjici)

Jutro v Golavabuki — Foto: F. Jurač

IVICA PLACET — 1942—1990

V pomladnih dneh, ko se je vsa narava začela odevati v zelenje in cvetje, so v velikem tednu semprimoški zvonovi zapeli žalostno pesem.

Med ljudmi se je raznesla žalostna novica, da je po hudi in zahrtni bolezni ugasnilo življenje KARBELOVI mami.

Ivici, kakor smo jo vsi klicali, je zibka stekla pri Zavertniku na Podlipju, kjer je ob sestri in bratu preživljala svojo mladost ter se na težavni kmetiji privajala na trdo kmečko delo, katero je vzljubila z vsem srcem, kot je vzljubila svojega zaročenca Matica, s katerim sta pred 25 leti stopila na skupno življenjsko pot ter zaživela samostojno družinsko življenje. Z zglednim življenjem sta si pridobila zaupanje Karbelove mame in očeta, ki sta bila brez naslednikov, da sta jima prepustila Karbelov grunt, onadva pa sta za njiju lepo skrbela na jesen življenja.

S kakšnim veseljem in ljubeznijo sta se oprjela Karbelove kmetije

ter obdelovala grunt in vzgajala hčerko Micko in dva rejenka fanta in deklico, katerima je bila kot mati. Z možem sta dograjevala, kar je bilo nujno potrebno ter sočasno gradila nov dom, ki se ga je tako veselila, a žal je sadove svojega truda uživala le kratek čas.

Kako smo se skupaj z njenimi razveselili, ko smo jo lani spomladi po prestani operaciji in okrevanju zopet videli na polju v vselem upanju, da se ji bo zdravje zopet povrnilo, a žal njeno in naše veselje je bilo kratkotrajno, bolezen jo je znova priklenila na bolniško posteljo. Njene vroče želje po ozdravitvi in ves trud zdravnikov je bil zaman. Niso se uresničile njene želje, da bi še mogla postreči svoji od dela izčrpani materi.

Draga Ivica, hvala ti za tvojo pozornost, ki si jo izkazovala do svojih sorodnikov, sosedov, prijateljev, invalidov, ostarelih in osamljenih, pogrešali bomo tvoje prijazne besede, topel pogled, nasmeh. Med nami vsemi in tvojimi dragimi je nastala globoka praznina. Ohranili jo bomo v lepem spominu.

Vsi tvoji

L. M.

SLOVO OD PLEVNIKOVE MAME

so Nemci aretirali moža, gozdnega delavca Ivana Plevnika. Zaslisevanje, pretepanje. Ne vemo kdaj, kje in kako je umrl. Sama je ostala mama s petimi otroki. Pomanjkanje, skrbi, trpljenje, strah in molitev za mir.

Sorodniki in znanci so pomagali. Minilo je. Dva sinova Stane in Mirko sta že invalidsko upokojena gozdna delavca.

Mama, mirno počivaj v domači zemlji na vznožju Pohorja. Zvesta si ostala domači zemlji in Pohorju.

Vsi tvoji

CIGULOVI MAMI — NEŽI SMOLAR

in na prelepo trbojsko polje.

Dne 23. 3. 1990 je tiho padel mrak, po domačijah so se pričele prižigati luči, le njena luč življenja je za vedno ugasnila. Na dan pogreba, 25. 3. so debele kaplje dežja kot solze padale na zemljo, kakor da bi blažile bol pogrebecem, ki so jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Ob tej priliki se njeni najbližji prav pristržno zahvaljujejo sosedom, znancem, sorodnikom za podarjeno cvetje in tolažbo. Posebna hvala BETKI PALKO, gospodu župniku za opravljen obred, govorniku ob odprtem grobu, pevcem, godbi ZB Šentjanž, trbojskim gasilcem in vsem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti k večnemu počitku.

Njeno dobroto in ljubezen bo zelo pogrešalo njenih 5 sinov z našimi, rejenka, 16 vnukov in 5 pravnukov.

V tihi, mirni trbojski vasici je zopet žalostno zapel farni zvon ter oznanil vaščanom, da je prenehalo biti srce Smolarjevi Neži — Cigulovi bici.

Pred dvema mesecema je še v krogu svojih najdražjih praznovala svoj 90. rojstni dan. Vsa srečna in nasmejana je v veseli družbi prepevala stare pesmi, ki so jo spominjale na njeno mladost. Narava ji je poklonila, da je doživela še zadnjo prebujanje pomladi, jutranje žvrgolenje ptic okoli svoje domačije. Topli sončni žarki so jo pričeli vabiti na klopco pod starim orehom. Rada je posedala na tej klopici, od koder se vidi na sosednjo vas Gortino

PUNGARTNIKOVI MAMI V SLOVO!

*Polje, kdo bo tebe ljubil,
ko bom jaz v grobu spal?*

V nedeljo, 25. marca 1990 smo se na trobeljskem pokopališču za vedno poslovili od naše krajanke Jožefe KUPLJEN, Pungartnikove mame.

Čudna in nerazumljiva je smrt, ki nam trga iz naših vrst, prav tiste, ki jih imamo radi, tiste, s katerimi bi radi še dolgo skupaj živeli. Huda in zahrtna bolezen, ta zvesta spremljevalka in verna pomočnica smrti, je bila močnejša od volje in ljubezni do življenja naše krajanke.

Pungartnikovi mami je stekla zibka leta 1927 pri Škratovi domačiji v Pamečah, kjer je odrasčala in se leta 1948 priženila na Pungartnikovo domačijo. Z možem Ivanom sta pričela gospodariti, v zakonu se je rodil sin Ivan.

Med okupacijo je že od začetka leta 1944 delala v narodno osvobodilnem gibanju. Pomagala je pri gradnji bunkerja, skrbela za hrano

in prenočišča ter prala in šivala perilo borcev ter jih sprotno obveščala o gibanju sovražnika in na ta način rešila življenje borcu-kurirju in še mnogim drugim.

Ceprav je v svojem življenju veliko trpela in garala, ni nikoli potožila, da ji je hudo. Vse je vzela v dobro. Žal pa je to njeno pot kot senca spremljala bolezen in se vedno bolj zajedala vanjo.

Pungartnikova mama je bila med svojimi sosedmi, krajanji in prijateljki znana kot skromna, priljubljena in tiha žena. Bila je bogata, bogata zato, ker je bila zadovoljna z majhnimi stvarmi.

Vsi, ki smo Pungartnikovo mamo poznali, jo bomo ohranili v lepem in trajnem spominu, naj ji bo lahka domača zemlja, ki jo je nadvse ljubila.

Cilka Ošlovnik

PETER MEH

Dolgi in mučni so dnevi, odkar te ni več. Niti leto dni še ni minilo, ko si sredi najlepših let tvojega življenja moral umreti pod ogrodam težkega traktorja. Ne smemo se spomniti na tragedijo, ki ti je vzela mlado življenje. Sprašujemo se, zakaj je bil tisti cvetoči majski popoldan za tebe usoden. Ničče in nobeden nam ne more dati odgovora. Nemo

in tiho hodimo mimo tvojega vse preranega groba in ti z drhtečo roko še vedno prinašamo belo cvetje in ti prižigamo sveče. Toda v naših srcih je neizbrisna bolečina, ko se zavemo, da smo te izgubili tvoji številni prijatelji.

F. J.

DOPIŠUJTE V GLASILO

Bomo kmalu poromali k sv. Urbanu na Košenjaku

Nekdaj znamenita božjepotna cerkva sv. Urbana, zavetnika pred hudim vremenom, stoji na hribu Košenjaka, kjer je stičišče številnih meja: od posestniških, farnih, občinskih; meji Štajerska in Koroška ter Jugoslavija in Avstrija. Ljudsko izročilo pove, da so k sv. Urbanu še pred prvo svetovno vojno ob shodih in žegnanjih priromale številne procesije iz bližnjih in tudi bolj oddaljenih far s štajerske in koroške strani, v trdni veri in globokem upanju, da jim bo zavetnik obvaroval posevke pred ujmani.

Cerkva sv. Urbana je bila podružnica majhne perniške župnije, zgrajena v osemnajstem stoletju in ker meji na ostriško farno, je bila z njo tesno povezana v sodelovanju v petju in godbi, kakor tudi drugih pripravah na shode in žegnanja, pri postavljanju mlaja, streljanju z možnarji itd. Glavni shod je bil na Urbanovo (25. maja) in žegnanje na prvo nedeljo po telovem ter Rokovo nedeljo. Ta-

krat ni manjkalo gostilničarjev in lektorjev, slednji so krenili že dan prej s svojo kramo na dolgo pot ter prenočili kje bližje cerkvi. Če je bilo vreme lepo, se je menda kar trlo ljudi na tem prijaznem hribčku.

Globoko mi je ostalo v spominu, ko sem kot kratkohlačnik skupaj s starši poromal k tej cerkvi. Pot se je vila skozi mešane gozdove smreke in bukve, posejane s šopi cvetočih zvončkov, katerim je narava šele v zadnji tretjini maja dovolila pokukati iz zemlje. Shodi in žegnanja so bila tudi med vojno, toda manj obiskana in slavnostna. Zadnjikrat je bila maša v tej cerkvi na Angelsko nedeljo 1945.

Od tega časa dalje je že tako skromna cerkva začela doživljati žalostno usodo. Že novembra 1944 so Nemci zažgali mežnarijo, na srečo so se oče in dva otroka še pravočasno umaknili, mater so Nemci nekje spotoma ujeli, ko se je vračala iz Dravograda in jo tako talko ubili.

Začuda so cerkvi s požigom prizanesli.

Ko pa so leta 1945 v poznih jesenskih dneh mejo zasedle naše obmejne straže, k cerkvi civilni niso imeli več dostopa. Le nekaj dragocenosti: kelih, monštranco, plašče, bandero, je takratnim ključarjem uspelo rešiti pred uničenjem. Na grmadi zunaj cerkve so končale klopi, oltarne dragocenosti, orgle s korom vred. V kratkem času je bilo na krut način uničeno delo in darovi ljudi dveh stoletij. V cerkvi so dobili prostore konji in mule. Da pa je bila nesreča še večja, je junija 1977 v to cerkev udarila še strela in uničila vse, kar je še lesenega ostalo. V ognju se je poškodoval še edini zvonček, ki ga je okupator pustil in je bil uničevalcem nedosegljiv.

Z uničenjem te cerkvice se je v starejših ljudeh zarezala globoka rana in tiha želja po obnovi. Zaradi strogega obmejnega pasu je bila doslej nemogoča vsaka misel na obnovo. No, zdaj je le napočil čas, da so oblastniki spoznali svoje zmote ter odstranili ovire in odprli pot obnovi z dovoljenji in načrti. Sedaj smo na vrsti vsi, ki nam je kaj do kulturne dediščine naših davnih prednikov, ki so v težkih okoliščinah postavili temelje tem vrednotam kot simbol upanja na dobro žetev in vsakdanji kruh.

Ljubiteljem planin in kulturne dediščine se gradbeni odbor Pernice-Ojstrica že vnaprej zahvaljuje za vsak dar in pomoč pri obnovi cerkvice sv. Urbana, ki naj bi bil naš zavetnik pred vsem hudim.

Ludvik Mori

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega očeta, dedija in pradedca

IGNACA VEČKA

iz Završ pri Mislinji

se vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti ter mu darovali vence in cvetje najlepše zahvaljujemo. Prav lepa hvala vsem sosedom in znancem za pomoč v najhujših trenutkih.

Iskrena hvala lovcem Lovske družine Mislinja za spremstvo, guverniku Marjanu Križaju in Ivanu Leksetu za ganljivo izrečene besede slovesa, pevcem za zapete žalostinke ter g. župniku Francu Gornjaku za pogrebni obred.

Zaljujoči: hčerka Micka, Ida, Malika, Anica, Terezi-ja in Roza z družinami ter družina Levičnik.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame in babice
Jožefe KUPLJEN

PUNGARTNIKOVE mame iz Trbonj

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, krajanom, prijateljem in znancem, ki so nam izrazili sožalje, darovali cvetje in vence, ali darovali za maše ter nam v najtežjih trenutkih vsestransko pomagali.

Zahvaljujemo se guverniki za poslovilne besede, cerkvenemu pevskemu zboru za odpete žalostinke, gospodu župniku za opravljen cerkveni obred ter dr. LEBIČU za pomoč in lajšanje bolečin. Hvala vsem, ki ste jo v tako lepem številu spremili na njeni zadnji poti!

Njeni: sin Ivan z ženo Ireno, vnuka Bojan in Janez.

PAVLA TURIČNIK

svetovno vojno sta brez večjih težav vzdržala. Če je bilo treba komu kaj pomagati, ni nikoli odrekla, tudi mimoidoči potniki! so se pri tej hiši radi oglašali, saj so bili prijazno sprejeti in so jih pogostili. Med NOV so radi pomagali našim borcem na terenu in pomagali s preskrbo živil za bolnišnice. Bila je daleč okrog znana kot dobra in poštena gospodinja.

Zahvaljujemo se Hedviki Anžlak za poslovilni govor na domu, zahvaljujemo se tudi sorodnikom in znancem, ki so nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter jo pospremili na zadnji poti. Iskrena hvala guverniku Tonetu Lakušku in pevkom ob grobu ter gospodu župniku za pogrebni obred.

Posebej pa še iskrena hvala sosedom za pomoč v najtežjih trenutkih.

Zaljujoči njeni

Mačhe — Foto: F. Jurač

KMEČKI OBIČAJI ČEZ LETO

(mesec maj — veliki traven)

Rimska boginja Maja je bila boginja pomladi in rodovitnosti. Tudi slovensko ime — veliki traven pomeni bujnost in pomlad. Na večer pred prvim majem je bila že stara šega, ki je po nekaterih predelih še danes živa: postavljanje mlajev. Mlaji so 20–30 m visoke okleščene, olupljene smreke, postavljene sredi vasi ali na vidnem mestu in so ponos kraja. Izbiranje in postavljanje mlajev je dolžnost okoliških fantov. Vrh smreke 2–3 m pustijo zelen, pod njim pa okrasijo zelene vence. Pri nas se je ta običaj precej obnovil in oživel sedaj po vojni, ko praznujemo 1. maj kot delavski praznik.

Včasih pa so se na predvečer pred 1. majem zbirali krajanji in ugibali komu bo uspelo po gladkem deblu priplezati do vrha. Zmagovalec je bil nagrajen z veselim ploskanjem in je veljal za vaškega ali krajevne fantaovskega prvaka.

Naslednji dan 1. maja je bil praznik sv. Filipa in Jakoba in so se ljudje spet zbrali. Fantje so stopali po vasi, na čelu sprevoda so nosili zeleno vejo, nato pa so se zbrali na gotov prostor, kjer so imeli svojo fantovsko uro; medse so sprejeli novince, na Florjanov predvečer.

Tri dni po 1. maju je bil Florjanov predvečer, ko so fantje pobirali po hišah pisanke. Po naših krajih je bil običaj, da so gospodinjice in dekleta položile v košaro ali klobuk jajca, klobase, kako steklenico mošta in te dobrote so priložile na ugaslo ognjišče poleg trsk in žegnane lesa iz snopa. Ko so gospodinjice šle v kuhinje, so pustile hišna vrata odklenjena. Vedele so, da bo kak fant hitro po tihem prišel v hišo, pobral darila in zakuril ogenj s pripravljanim lesom ter hitro odšel. Ko so pozneje prišli še drugi, so videli zakurjen ogenj. To je bil znak, da je bil nekdo že pred njim.

Ob koncu obhodov so se fantje zbrali pri tako imenovani jajčarici, se poveselili peli in pekli cvrtje in zalivali z moštom.

V Podgorju in Razborju je še danes znana Florjanova pesem.

Lepi so letni časi,
a najlepša je spomlad,
ti halo drija dja, ti halo drija dja,
a najlepša je pomlad.

2.
Sredi lepe te pomladi,
svetega Florijana je god
ti halo drija dja, ti ...
svetega Florijana god.

3.
Na svetega Florijana god,
šli smo fantje na to pot,
ti halo drija dja, ...

4.
Svetega Florijana zato častimo,
ker on je velik preprošnik,
ti halo drija dja, ...
ker on je velik preprošnik.

5.
Zato ga tudi vi častite,
in darujte mu za god,
ti halo drija dja, ...
in darujte mu za god.

6.
Mi ga bomo pa prosili,
da obvaruje vas vseh nezdod,
ti halo drija dja, ...
da vas obvaruje vseh nezdod. Miha Kavnik

Na Florjanov predvečer, ko so sprejeli fantov novince v svojo družino, je moral vsak obljubiti, da se bo držal pravil fantovske sretnice.

Fantovska pravila

— Povsod se spodobno obnašajte!
— Nikogar ne smete dražiti ali zasmehovati!

— Nikomur ne smete delati nobene škoda!

— Skrbeti morate za dobro ime fantov in deklet!

— Ne smete hoditi po krčmah!

— Nikar se ne prepirajte, predvsem s starejšimi ljudmi!

— Če se boste tako ravnali, vas bodo povsod radi imeli in spoštovali.

Bodite zvesti tovariši, pogumni in dobri, je zahtevala fantovska obljuba.

Svetnika sv. Florijana — zaščitnika ognja, so včasih zelo spoštovali. V prejšnjem stole-

Prvi maj v Starem trgu

TA SVET JE NAŠA DOMOVINA

Ko sem se rodila, je bil moj svet čisto majhen, a topel, imela sem vse, kar sem potrebovala: mamo, očeta, njuno ljubezen, toplo besedo, mehko roko, njun smehljaj, tolažbo, varnost.

Ničesar nisem pogrešala.

Rasla sem, okolje se je širilo, v moj svet so stopile igrače, pa zgodba in pesmice in slike, pa vrt z rožami in pticami in vse, kar se mi je zdelo lepo. Drugega nisem hotela gledati in poslušati. Zame nelepega ni bilo. Vsa doživljanja na travniku in na vrtu, v gozdu in v igri sem delila sprva le z mamo, kmalu pa z očetom, sestrami, bratom, sosedi in znanci, vrstniki, sorodniki in prijatelji. Moj svet se je razširil in v njem je bilo prostora za vse, kar sta takrat potrebovali razposajenost in vedoželjnost. A ker sta bili neskončni in nenasiteni, sem kaj kmalu spoznala, da mnogi otroci ne živijo v tako lepem svetu. To mi je predvsem odkrila pesmica:

»Sredi naše vasi
nizka gomila leži,
nekdo je sam v boju pal,
zato, da sem jaz ostal!«

tju je bila Florijanova bratovščina. Če je bil kdo pogorel, je dobil od bratovščine gotovo pomoč. Kmečke gospodinjice za sv. Florijana niso kurile peči. Kovači tega dne niso delali, bali so se zaščitnika pred ognjem.

Tudi dekleta so bila radovedna, kake može bodo dobile. Tako so čarale: prvega maja pred svitom je dekleta očistilo vrč za vodo z rožmarinovo vejico, odhitela je k studencu, zajela vodo, rožmarin pa zataknila za bližnji grm. Tako je pričakala sončni vzhod in govorila tajinstvene besede. Z levo roko je toliko časa brodirala po vodi, dokler sonce ni dokončno vzšlo. Ko je bilo sonce nad obzorjem, je v vrču zagledala obraz svojega ženina.

O ženinu v majskih dneh pripoveduje pikapolonica, ki leti v smer, iz katere bo prišel ženin.

Kmalu po sv. Florijanu pridejo znani ledeni možje — Pankracij, Servacij, Bonifacij, ki radi prinesejo zadnjo pezebo in slano. Na 15. maja pa ne smemo pozabiti sv. Zofije, ki mora pomočiti zemljo, če tega ne, je letina slaba.

V mesecu maju je pet tednov po vel. noči križev teden (kristusov vnebohod). Opravljajo procesije s prošnjo za dobro letino. Zadnje dneve v mesecu maju pridejo včasih tudi Binkošti, tedaj je bil praznik dva dni. To praznovanje so radi izkoristili za razna daljša božja pota (Brezje, Sv. Križ pri Belih vodah, Sveta gora, Marija v Puščavi in Višarje).

Na Višarje so hodili nekateri najbolj vneti na obe strani peš in celo bos (o tem piše tudi knjiga Višarska polena). Na taka daljša pota so si hrano nosili s sabo. Savinčjanom so za take popotnice gospodinjice skuhale tako imenovan »obrjenek«. To je iz ajdove moke na maslu kuhana nekakšna polenta ali koroški masovnik iz pšenične moke, kuhan na maslu. Savinčjanke so take obrjenke nosile v culah ali kar v nedrijah. Tako so skrbele ženske za prehrano, moški pa so dali za pijačo.

Tako sem v glavnem opisal življenje naših ljudi v mesecu maju, za mesec junij pa še kaj o kresovanju.

Matevž Čarf

In ko sva s sestro prižgali svečo na z mahom porasli gomili nad vasjo, sem čutila, da niso tako daleč časi, ko so požretni tujci segli po koščku našega lepega sveta.

Niso izbirali sredstev, ne varčevali z okrutostmi. Morili so, požigali so, toda v plamenih so se rojevale: ljubezen, moč, odpor in pogum zatiranih. To je bilo najmočnejše orožje, in čeprav so bili gozdovi posejani z grobovi, čeprav so v nebo štrlele sive ožgane razvaline in so bila naša polja pomendrana, je zmagal narod, ki je vroče ljubil svojo zemljo, svoje ljudi.

Mnogi otroci so ostali brez staršev, mnogi starši brez otrok, mnoge družine brez domov. A vsem, ki so ostali, je ostal svet, kjer spet šume gozdovi, v katerih se ne skrivajo ptice in se srne brez strahu napajajo v studencih, kjer brne traktorji in diši seno, kjer se belijo mesta in vasi in kjer se širita smeh in pesem otrok. To je svet, oplemeniten z ljubeznijo naroda, ki živi na njem, bogat, lep, najlepši. Ta svet je naša domovina.

Paulina RAT

KAKO SMO ANZIJA OŽENILI

Račkova domačija je stala na dokaj strmem pobočju. Njive so bile strme, da so morali držati vole in plug, kadar so orali, sicer bi zdrveli v dolino. Na žalost imajo ljudje tudi strupene jezike in so se radi norčevali iz Račkove domačije rekoč: »Pri Račkovih morajo imeti celo kure zadaj privezane vreče, sicer bi se jajca valila po bregu navzdol«. Vendar Račkovih to ni motilo. Pridno so obdelovali svojo zemljo, nosili v koših gnoj, kosili strma pobočja, krave so pasli le tam, kjer je bilo mogoče, sicer pa so krmo sproti kosili.

V družini so imeli samo enega otroka. Gospod župnik so ga v krstni knjigi zaznamovali z imenom Anzi. Anzi je rasel, kot rastejo vsi otroci. Sprva je lazil po kuhinji po štirih, potem pa se je začel postavljati na noge. Takrat je bilo za mater hudo. Iz sklednjaka je izmikal lonce, tako je morala kar naprej gledati nanj. Zaradi ljubezni mu starša tega nista zamerila. Oče je celo rekel ženi: »Veš Lona, iz našega Anzija bo še nekaj. Le pogledjte, kaj vse ga že sedaj zanima.«

Tako je prišel čas, ko je Anzi začel hoditi v šolo. Oblečen je bil v preproste očetove obleke. Tako se je ločil od drugih otrok.

Naučil se je za silo pisati in brati, nekaj tudi računati.

V tem času, ko je hodil v šolo, je moral že pomagati očetu v hlevu. Veliko je jedel koruzni močnik. Mati mu ga je kuhala dan za dnem, za zajtrk ali večerjo.

Mati je imela prav. Anzi je zrasel v lepega mladeniča. Bil je močan kot Martin Krpan. Svojo moč je večkrat pokazal svojim sošolcem, ki so ga zbadali z besedami: »A ti si pa tam doma, ko imajo kure privezane?«

Mlado Anzijevo življenje pa je prizadela usodna nesreča. Z očetom sta v gozdu pripravljala drva. Debelo deblo je padlo Anziju na desno nogo. S strašno bolečino se je zgrudil v nezavest. Prebudil se je šele v lepo beli sobi. Gledal je okrog sebe in ugotavljal, kje se nahaja. K njemu je prišla sestra ter poklicala zdravnika. K Anzijevo postelji je pristopil prijazen mož v beli halji in mu rekel: »Hudo te je prizadelo, vendar boš vesel, da ni bilo hujše. Lahko bi bil ob nogo, tako smo ti pa samo nekaj prstov odrezali. Imel boš pa težave pri hoji.«

Anzi je bil nekaj časa v bolnici, potem pa je okreval doma. V pogovoru o nesreči mu je oče dejal: »No ja, delal boš enako kot si prej, le k vojakom ti ne bo treba zaradi noge. Za to se pa Bogu zahvali. Veš, pri vojakih ni rožnato«. Tako je tudi bilo. Na naboru Anzi ni bil potrjen. S povešeno glavo se je vrnil v svoj hriboviti svet. Po tem dogodku je dobil vzdevek »Šepavi Anzi«. To ime se ga je držalo vse življenje.

Lezel je že v 24. leto. Bil je močan, poslušal in ubogal je starše. Ni se družil z vaškimi fanti, kajti kjer se je pojavil, že so začeli vzklikati za njim »Šepavi Anzi« gre. To ga je močno prizadelo. Da pa bi jih pretepal, pa tudi ni hotel.

Oče ga je začel nagovarjati, naj se oženi. Anzi mu je vedno mrko odgovoril, da je zanj o poroki razmišljati težko, ker je šepav. In po navadi se je po takih pogovorih v hiši vnel prepir.

Neko nedeljo se je mimo hiše pripeljal sosed Ažman. Povabil je očeta in Anzija, naj se kaj oglasita in pristavil: »Bo pa Anzi kaj povedal naši Liziki, saj sta bila sošolca.« Ko se je Ažman odpeljal, je oče začel razmišljati, da bi iz te moke še lahko bilo kaj kruha. Lizika je pridno dekle. Doma gotovo ne bo ostala, saj bo grunt prevzel njen brat Jure, ona pa se bo kam priženila. »Veš kaj, Anzi,« je dejal oče, »v svate bova šla, mogoče se bo pa kdaj Lizika vrtela okrog našega štedilnika.« Anzi-

ju se je prikradla žalost na lica. Rekel je očetu, da pojmeta k sosedu na obisk, vendar pa na ženske ne misli. Oče se je nasmil: »Ja kaj pa misliš, za koga pa vsa leta garamo«. Anzi pa je odvrnil: »O, saj je dosti zlahte, bosta že dala komu grunt, jaz pa bom ostal pri hiši kot hišna fantora!« »Kaj pa govoriš,« je očetu zavrelo »ti boš vzel Liziko, pa amen.«

V nedeljo sta po kosilu krenila k sosedu. Med potjo je oče dajal nauke sinu: »Ne bodi štorast, veliko moraš govoriti, se za vse zanimati. Tako bodo mislili, da si razgledan.«

Pri Ažmanovih so sedeli v kuhinji. Hlapec Tomaž se je leno pretegoval, gospodar je čital časopis, mati in Lizika pa sta čistili posodo. Jureta ni bilo doma.

»Oh«, je zateglo pozdravil Ažman, »da sta le prišla. Le kar za mizo sedita.« »No mama« je rekel ženi, »le daj kaj na mizo, da se bosta sosedu okrepčala.« »Ni treba«, se je branil oče, »ravno sva kosila doma.« »Malo bosta pa le prigriznila«, je vztrajal Ažman in Anzija na rahlo potrepal po rami. »Pa bova«, je rekel Anzi, »zameriti se sosedu ni dobro.« »Tako«, je pritrdil Ažman. Prisedli sta še mati in Lizika in pogovor je stekel o domačem delu. »Lizika, pokaži Anziju našo živino, da bo videl, kako gospodarimo«, je rekel oče hčeri. Odšla sta iz hiše proti hlevu. »Pa imate res veliko živine«, je dejal Anzi, »pa kako je čista in lepa«. Lizika je bila zadovoljna, ko je Anzi pohvalil njeno delo. Nagajivo ga je vprašala, kako je pa pri njih. »Kako misliš?« je vprašal Anzi. »No, treba se bo poročiti, starša sta že v letih. Res je strma vaša domačija, pridelki pa so dobri«. Anzi je žalostno odgovoril: »Katera pa bi hotela šepavca?« »No, no, nikar se ne ponižuj, to ni nič takega, samo da se ti ni še kaj hujšega zgodilo.« Anzi jo je milo pogledal: »Lizika, si se bala za mene?« Močno je zardela in tiho pritrdila. Prijel jo je za roko in rekel: »Tega si pa nisem mislil, da bi se ti bala za mene. Te lahko še nekaj vprašam?« »Vprašaj«, mu je odgovorila. »Bi hotela gospodariti pri nas? Blizu smo in ne bi ti bilo treba daleč od doma«. Lizika se mu je naslonila na prsi in izdahnila: »Bi«. Anzi jo je prizel na sebe in jo poljubil. Med tem so se na pragu pojavili starši. »Sta se že sama zmenila«, je veselo rekel Ažman. »Naše modrovanje gre vse prepočasi.«

Še isti dan so se dogovorili, da bo o sv. Lekšu poroka. Šlo je kot po maslu. Le nekaj Anziju ni dalo spati ponoči. Le kako bo pri gospodu župniku. Bolj malo je hodil v cerkev, pozabil je tudi vse verouk.

Prišel je dan, ko sta šla z Liziko v župnišče na izpraševanje zakona in na pouk. Lizika je bila vesela, saj je znala skoraj celi katekizem na pamet. Anzi je bil čisto iz sebe od strahu. Župnik ju je lepo sprejel z besedami: »Oba vaju poznam, saj sta hodila k meni k verouku. Ne bom vaju mučil z veliko vprašanji«. Anziju je nekoliko odleglo, mislil si je: »Mogoče pa le ne bo tako strašno«. Župnik je začel spraševati: »No Anzi, pa povej, kaj ti daje sv. zakon?« »Liziko«, se je korajžno odrezal Anzi. »No, no«, se je župnik namuzal, »prav, prav, vendar tudi milost božjo.« »Oh, te je pa pri nas v hribih malo«, se je spet odrezal Anzi. »Ne razumem te«, mu reče župnik.

»Veste, to je tako: Naš oče so vedno rekli, da je milost božja bolj posejana v dolinah. Tam lahko delajo vse s stroji, med tem ko moramo mi v hribih vse na hrbtih znositi, torej je tu bolj malo milosti.« »Znaš jih pa razdirati«, se je nasmehnil župnik. »Pa še povej, zakaj je Eva grešila!« Anzi je malo pomislil in rekel: »To je pa ženska slabost, vsaka babica lahko moškega zmoti. Tako je tudi Eva

dala moškemu jesti neko hruško.« »Kaj mu je dala jesti?« je jezno vprašal župnik. »Hruško ali češnjo, mislim«, se je spet odrezal Anzi. Lizika se je kar dušila od smeha. Anziju pa je prekipelo: »Gospod župnik, jaz ne maram te babe, ko se smeji vsakemu mojemu odgovoru.« Liziki je bilo tudi dovolj. Jezno je zabrusila: »Tudi jaz te ne maram. Drugega ne znaš, kot pa gnoj kidati.« Vmes je posegel župnik in ju poskušal spraviti: »Anzi, oženiti se boš moral, saj vidiš, da sta starša že v letih. Verouka se boš pa moral tudi bolj naučiti. Pa Liziko prosi, da ti pomaga, ko zna vse. Potem pa pridita čez dva dni nazaj k meni.«

Ko sta odhajala domov, sta molčala. Lizika je potem naučila Anzija verouk tako, da je pri župniku dobro odgovarjal.

Poroka je bila hrupna. Muzikantje so igrali, svatje so vriskali. Gostija je bila na nevstinem domu. Naslednji dan se je nevesta poslovila in odšla na ženinov dom. Na pragu jo je pričakala mati in jo blagoslovila.

Prvi dan na novem domu je hitro minil. Zvečer sta se utrujena zgodaj odpravila k počitku. Lizika je hitro smuknila v srajčko in pod odejo. Anzi se je obiral pri oknu. Nekako mu je bilo nerodno sleči perilo. »No, kaj se obiraš, ga je nagovorila Lizika. »Pridi že enkrat pod odejo, da me boš pogrel. Zebe me,« se je pomuzala. Anzi je zlezal k njej kar v perilu. »Presneto si štorast« je rekla, »kaj se ne boš k meni stisnil, saj je najina poročna noč.« Anzi je nekaj zagodrnjal, se obrnil na drugo stran in zasmrčal. Lizika je bila žalostna. K vragu je šla poročna noč. Toliko je pričakovala, sedaj pa nič. »Mu bom že pokazala«, je razmišljala. Sunila ga je, Anzi pa se je kot klada zvalil na pod, da sta slišala starša v sosednji sobi. Mislila sta, da se ljubita. Mater je postalo strah, da bi Anzi z Liziko preveč grobo ravnal, zato je hotela iti pogledat. Oče jo je zadržal z besedami: »Da veš, še nikoli ni miš crknila pod kopo. Tudi Lizika pod njem ne bo izdihnila.« Lizika pa je jokala. Tako si ni predstavljala poročne noči. Tih je sklenila, da bo očetu vse povedala, kakšnega štorastega sina ji je prihljnil.

Zjutraj je prišla Lizika objokana v kuhinjo. Mati ji je sočutno dejala: »Moja Lizika, si prestala? Veš, meni se je tudi tako godilo na mojo poročno noč. Moj stari je bil tudi malce nasilen.« Lizika pa je odvrnila: »Kaj nasilen, kar pojdi te pogledat. Spi na podu kot pijanec. Tam prestaja svojo poročno noč«. Mater je bilo nerodno. Ko je to zvedel oče, mu je rekel: »Sram te bodi, menda res ne veš, zakaj so na svetu ženske. Sram me je, da si tako nepoučen.« Anzi pa nazaj: »Saj sem vam pravil, da mi ni za babe. Zakaj ste me pa silili v zakon.« Oče pa spet: »Menda te bom moral jaz še to učiti, od kod pridejo otroci? No, coj vaju bom naučil. Bom že požrl to sramoto. Lizike nisi vreden, tako se napravljaj.«

Zvečer je oče poklical Liziko in ji dejal, da je Anzi še nedolžen in da bo že on uredil, da bo vse v redu. Anziju pa: »Sedaj bo prišlo tisto, kar še ne veš. Naučil te bom, kako pridejo otroci na svet. Pojdita z Liziko v svojo spalno sobo. Ona ti bo vse obrazložila, ti pa jo ubogaj«. Anzi je ponižno šel za Liziko v sobo, kjer sta se po vseh človeških in božjih predpisih napravila za seks. Oče je v drugi sobi rekel: »Jaz bom odpiral in zapiral vrata, ti boš pa delal to, kar ti bo ukazala Lizika«. In začelo se je. Oče je odpiral in zapiral, Anzi pa je užival neko rajsko sladkost. Ni vedel, kaj se z njim godi. Ko je prišlo do vrhunca, je na vso moč zakričal: »Oče, zaprite vrata, meni bo križ zlomilo«. In tako je preстал. To je ponavljal pozneje vsak večer brez očeta.

Čez leto je Lizika povila sina. Dobro so gospodarili na domačiji, vendar je imela Lizika »več besede« pri hiši, kot Anzi.

Viktor Levovnik

SPOŠTOVANI!

Pri nas doma Viharnik z zanimanjem beremo vsi, saj v njem najdemo veliko zanimivega. Da pa ste odločno pustili ime Viharniku, je treba pozdraviti. Takšno ime mu tudi pripada, saj tudi čez ta časopis pogosto veje vihar.

Kar pomnim, je vel že v gozdu skozi veje smrek in jih ruval s koreninami ter jih lomil pri samem vrhu. Lomil in divjal pa je tudi v vseh koncih delovne organizacije.

Upogibal in lomil je delavca, da se mu je le-ta težko upiral. Zato mislim, da mu naj ime Viharnik ostane tudi naprej, saj je resničen, trd in doživet.

Viharno burjo smo spremljali tudi mi, ki smo že upokojeni, ki smo dolga leta delali v nepopisnih pogojih za kos kruha, pa še ta se je rezal bolj mačehovsko.

Da pa v tovarni pohoštva na naš upokojene člane ne pozabijo že nekaj let, smo pa veseli, saj si v takšnem viharnem času, ki veje po vseh delovnih organizacijah, nismo mislili, da še sploh mislijo na nas.

Zelo veseli smo bili ob izteku leta 1989 prirsčnega vabila v Tovarno pohoštva Pameče. V velikem številu smo se odzvali vabilu. Lepo, prirsčno smo bili sprejeti, po ogledu proizvodnih dvoran smo bili deležni tudi dobrega kosila v tej lepi in prostorni jedilnici, denarne nagrade, koledarja. Bili smo še pose-

bej presenečeni, saj vsega tega nismo pričakovali. Ob taktih prijetne glasbe smo za nekaj ur pozabili na viharje, ki nas čakajo za vsakim vogalom.

Za 8. marec tudi letos niso pozabili na upokojene žene, kar je za vzgled tudi drugim delovnim organizacijam.

Zavedamo se, da so morali člani te tovarne biti pridni, vztrajni in se odreči marsikateri uri prostega časa, da so nam pripravili proslavo in lep sprejem.

Ker zaradi bolezni nisem mogla prisostvovali prireditvi ob 8. marcu v TP Pameče, sem bila deležna darila in lepe čestitke na dom.

Humana gesta, ki so jo izkazali vsi v tej tovarni je tudi, da niso pozabili na upokojeno ženo, mater, ki že nekaj tednov leži v slovenjegraški bolnišnici. Ta mati, žena, še leto dni po tem ni pozabila na obisk, na podarjeno cvetočo lončnico, ki ji še danes hvaležno cveti.

Za trud, ki ga vlagate v ta humana dela, pa imate za plačilo naše vesele, hvaležne poglede in zahvalo.

Želimo, da Tovarno pohoštva Pameče še naprej vodijo z direktorjem na čelu tako pridni in zavedni delavci.

V imenu upokojencev Tovarne pohoštva Pameče zapisala
Franja Aberšek

Uspešen in razgiban zbor koroških ribičev

Na svoji redni in že kar tradicionalni skupščini so se v Dravogradu zbrali člani Koroške ribiške družine, ki trenutno šteje preko 420 ribičev, kar pa prav gotovo ni tako majhna številka. Poleg velike večine članov sta se skupščine udeležila še Srečko Lipovnik, predsednik Zveze ribiških družin Maribor in Jože Kuhar član Ribiške zveze Slovenije.

Uvodoma je predsednik koroških ribičev Albin Naglič spregovoril o aktivnostih članov v preteklem letu in hkrati poudaril, da so težavne družbene ter gospodarske razmere prizadele tudi ribiče. Te pa so pestila še šte-

vilna onesnaženja in pogini rib, še zlasti v reki Meži, za katero pa tako že dolgo vemo, v kakšnem stanju je.

Sicer pa so bili ribiči delavni in aktivni na številnih področjih, zaostajali pa niso niti pri tekmovalni dejavnosti, saj so ekipno dosegli 8. mesto v republiškem merilu, kar pa je prav tako pohvale vredno. Velika večina aktivnosti je bila osredotočena na same priprave za gradnjo lastnega ribiškega doma, ki je hkrati tudi nekajletna skrita in tiha želja večine ribičev. Tako bodo v letošnjem letu vsi člani obvezno opravili 12 ur prostovoljnega dela v ta

namen. Morda naj omenimo, da so na sami skupščini zavzeli še nekoliko tesnejše sodelovanje z ribiško družino Radlje, kjer bo odslej prihajalo do izmenjave ribolova med ribiški revirji obeh družin v reki Dravi. Nekaterim najzaslužnejšim posameznikom so podelili še priznanja 1. in 2. stopnje Ribiške zveze Slovenije, ob zaključku skupščine pa je predsednik skupščine Dravograd Franc Kanduč svečano položil temeljni kamen novega ribiškega doma, tako da so gradbena in ostala dela zanj tudi uradno stekla.

Silvo JAS

SREČANJE KRVODAJALCEV

Krajevna organizacija Rdečega križa v Završah nad Mislinjo je izredno delavna. V program dela, ki so ga sprejeli, so med drugim zapisali skrb za zbiranje krvodajalcev. Vsako leto pa pripravijo tudi srečanje krvodajalcev in ostarelih krajanov. Naš posnetek je z lanskega srečanja.

F. Jurač

ČESTITKE VSEM

*Za prvi maj bi rad čestital vsem,
ki z delom krajšajo si dolge dni,
ne samo dneve, temne še noči,
kaj je izmensko delo, dobro vem.*

*Naj na ta dan pozabi delno se,
na vse skrbi, ki danes jih imamo,
ki jih premagat zdaleč še ne znamo,
prihodnost v težke dneve vodi vse.*

*Da dela je v tovarnah vedno manj,
prav na ta praznik spomni naj se vsak,
vsi pravijo, da nas jemlje vrag,
v prihodnosti ne bo več lepih sanj.*

*Zato čestitam prvi maj prav vsem,
ne samo delavcem, ki delat znajo,
in ne le kmetom, ki svoj trud poznajo,
tudi brezposelnim čestitat smem.*

Zlatko ŠKRUBEJ

S KVALITETNEJŠO OPREMO DO BOLJŠEGA ZDRAVJA NAŠIH ŽENA

Ultrazvok v sodobni medicini ni več nobena redkost. Povsod po svetu ga že s pridom uporabljajo. Uporabljamo ga tudi mi, vendar nimamo še dodatnih pripomočkov; v ginekologiji in porodništvu težko pogrešljive vaginalne sonde, ki bi nas popeljale k hitrejši in natančnejši diagnozi.

V dispanzerju za žene uporabljamo ultrazvočni aparat že dobro leto dni. Poznajo ga predvsem nosečnice, saj so na ta način pregledane obvezno vse okoli 20. tedna nosečnosti. Z njim ugotavljamo razvoj ploda. Po potrebi gledamo plod večkrat, običajno pa še okrog 34. tedna nosečnosti. V zgodnji nosečnosti gledamo z ultrazvokom takrat, kadar žena krvavi in moramo ugotoviti, ali je plod še živ in gre le za grozeči splav, ali pa je plod že umrl, oziroma se ni razvil in sledi nujni splav. Na ta način ugotavljamo tudi grozdasto molo in izvenmaternično nosečnost. V zgodnji nosečnosti uporabljamo ultrazvok tudi za določanje roka poroda, zlasti pri tistih ženah, ki imajo neredno perilo, ki so pozabile datum zadnje menstruacije ali pa imajo ob pregledu večjo maternico, kot ustreza višini nosečnosti. V tem času se tudi dvojčki oziroma večplodne nosečnosti lažje ugotavljajo.

Ultrazvočni aparat uporabljamo tudi pri ginekoloških bolnicah, saj z njimi preiskujemo notranje genitalne organe (vagina, maternico, jajcevođe, jajčnike). Iščemo morebitne bule na jajčnikih, lego materničnega vložka (kontracepcijska sredstva) v maternici, dvojno ali dvojno maternico itd.

Za to preiskavo mora imeti žena poln mehur, kar pomeni, da zjutraj ne sme na vodo in mora popiti še en liter tekočine pred preiskavo. Tako poln mehur namreč dvigne črevo iz male medenice, sicer nam zrak v črevesju odbije ultrazvočno valovanje in pregled ni mogoč.

V svetu in tudi pri nas že pregledujejo žene s posebnim priključkom ultrazvočnega aparata, s tako imenovano **vaginalno sondo**, ki jo vstavimo v nožnico. Žene ne obremenjujemo z zadrževanjem urina in s pitjem večje količine vode. Pregledamo jo lahko takoj po ginekološkem pregledu, nosečnost v maternici in izven nje se hitreje ugotovi, prav tako tudi vsa patologija v zvezi z nosečnostjo.

Še bolj nepogrešljiva je vaginalna sonda pri odkrivanju zgodnjega raka na jajčnikih. Rak jajčnikov se še vedno prekasno odkriva le s tipanjem, kar ima za posledico visoko umrljivost žena. 60–70 % raka na jajčnikih se odkrije v poznem stadiju, ko je petletno preživetje le še 20%, medtem, ko je petletno preživetje bolnic z rakom, odkritim v ravnem stadiju, 80%.

Zaradi naštetih prednosti čutimo, da je potrebno, da bi nabavili vaginalno sondo. Ta bi omogočila hitrejšo in natančnejšo diagnozo zgodnje nosečnosti v maternici in izven nje, predvsem pa bi lahko z njo hitreje odkrili eventualne tumorje ali ciste na jajčnikih. Vsaka sprememba na jajčniku še sicer ne pomeni rakasto obolenje, a o tem odločajo nadaljnje preiskave.

Marija BOŽIKOV, dr. med. spec. ginekolog

RDEČA PIKA

Tiho tam na robu gozda je živela,
nihče nikdar ji ni pogledal v lice.
V rahlem vetru nežno je šumela
in v njenih krošnjah pele so nam ptice.

Stala je lepo vzravnano,
veje je razpirala vse niže,
a zjutraj čakala je vdano
na nekoga, ki je stopal bliže.

Rdečo piko je napravil,
v korenino vsekal ji je rano,
nato se je naprej odpravil,
korak pospešil je v neznano.

Drugo jutro oče vstal je že ob zori,
oblekel se, nadel čelado,
žalostno so završali bori,
ko prestopil z žago je grmado. . .

Le koraki so se slišali v daljavo,
kasneje udarci po leseni keli. . .
Nato je s treskom padla smreka v travo,
ptiči z njenih krošenj so odleteli.

Padla je! Zdaj več je ni.
Ne bo nam v vetru več šumela.
Zdaj le še njeno deblo tam leži,
zakaj življenje ji je rdeča pika vzela.

Zala GODEC

Gozdni požari so največji sovražniki naših zelenih gozdov. Malomarna igra z ognjem ali majhna neprevидnost pri požiganju lahko v nekaj minutah napravi neprecenljivo škodo. Na sliki: gozdni požar pri Hudi luknji
— Foto: F. Jurač

MAJSKA NAGRADNA KRIŽANKA

Naš sodelavec Zdravko Korošec vam je spet pripravil križanko. Zbrali smo tudi nekaj zanimivih nagrad. Podelili bomo najmanj tri sadike iz naše drevesnice, dva reklamna izdelka iz Nove opreme ter en izdelek iz vzorčno učne delavnice.

Rešitve (geslo) pošljite do 23. maja na naslov:

Uredništvo VIHARNIKA, Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, Vorančev trg 2, 62380 Slovenj Gradec. Uredništvo

SESTAV, KOROŠEC ZDRAVKO	NAŠA BOHONINA	SPRIJEMAN RZLIČNIH DROBEČEV	RT V SPANJU	EKSISTEM NEČESA	ZITA DROL	POLSVIL. TKANINA	TONA	YU PREMIER MARKOVIČ	ŽLAHTEN PLIN	OTA KOD	BOLEZEN OVAC	VARODNO OSVOB. VOJSKA	ZRTA NA ZEMLJEV.	HAJHEN DIRKAL. AVTO	
SLOVEN. POLITIK		55		2						4					
DRŽAVA V AFRIKI	29		59				ODHRAJ. TKIVA JEVSKO IME				5				
PLEVEL, IZMEČEK PEI ŽITU		3		48	JOSIP BROZ POŠKODBE				87	GNOJNA BULA SVILENA TKANINA	9				
OLGA OMAN			LIBAN: ZA OSVOBODIT. GRADITELJ TROJ KONGJA	17					52			BORIS TURK 3VK PISAT. VIA MAA'	30	7	
ČEŠKI SKLADAT.		38						HAJBOL. YU TELOVAD.	LJUBKOU JEN. IME PEDNIK ELEGIJ					ŽELEZN. Z ENIM TIROM	
Z.E.L. Z VELIKIMI LISTI		53	40			SLOVEN. SLIKAR RIHARD	ROMUN. ATLET. DOINA	32			31	25			
GRŠKI ZDRAVNIK			16		22	28	IVAN LOTRIČ GRIL LEO			PLIN BREZ DAVE PLIN	34				40
TRENING					SKUPER ISTOVAST. DELOV POVRŠIN HERA					54		24	KISIK BREZLIK NEKREZIT	6	
IDA CER			FREDLOG PRED MIZOREH. IMENI	PASTIR. PESEM IME DVEH GASKIH KOFELINIK		42					KERDJINEC LETONIKI KRAJ NA PASHANU				
INDIJAN. KLEME V JUŽNI AMERIKI				14		11	12 DELOV SESTAVLJ. ENOTE OTMAR ZAJC	12			13		18		
VRSTA SPIC NA MADAGA- SKARJU				41	SAH-MOTOJ TAKTIČNA ENOTA VULKAN NA HAWAJIH			15		KEMIČNI ELEMENT VATRAN			10		
RODELAVA P. Ž.	BAZCLEMBA STISKAČ		26		27			43	KAZALNI ZAJMER BELGIJSKO NESTO	21		RADE NAGLIC			
SEVER		SREDOZEM. RASTLINA	NAŠPROTJE DNEVA NESTO V SLAVONIJI			35	54 NESTO V AVSTRILI ARABSKI ZREBEC			33		FUJS IGOR NALET		50	
DRUŽB. PLAST	58			56		JAVOR (LATIN) SPLIT			44		YU MOG. TRENER MREL. ZDRAVNIK HOBELLOV.			1	
JAPONSKA LUKA				ALUMINIJ	VRSTA PLESA SARICA GOVEDA JAVA			25	19	TOVARNA V HIZNI POT V SNEGU					
HOOK GEE ALI POTUJE MIMO		39					FOLICJA KNIGE SEVA V ITALIJI						11 REPUBLIKA	ANDREJ ARNOLD	
VRSTA KRAŠKE JAKE					VSPORE- DNICA DUŠIK						46				
DAVEK HUSLIHAN. PODRAJEN.				ŠVIČAR JUHA SLOV. PIŠAVA			8		SPORTNA DVORANA V SARAJEVU	37	36		49		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	

AVSENIKI V SLOVENJ GRADCU

Ob 60-letnici Slavka Avsenika bo 17. maja 1990, v športni hali v Slovenj Gradcu s pričetkom ob 19.30 koncert ansambla bratov Avsenik s pevci Jožico Kališnik, Jožico Svete in Alfijem Nipičem. Na koncertu bosta sodelovala tudi Franc Košir in Tone Fornezzi-Tof. Zaradi velikega zanimanja za koncert si lahko vstopnice zagotovite v prodaji pri Mladinski knjigi v Slovenj Gradcu in na Ravnah na Koroškem. Prireditelj koncerta je Koroški radio Slovenj Gradec.

Alojz Ramšak iz Kozjaka pri Mislinji že od otroških let »fura« s konji. Foto: F. Jurač

Lovci slovenjgraškega lovskega bazena so v prostorih društva upokojencev tudi letos pripravili lovsko razstavo trofej lanskoletnega lovnega odstrela. Razstava je bila lepo in skrbno urejena — foto: F. Jurač

Primoževno znamenje ob državni meji na BRANIKU, ki je bilo že skoraj v ruševinah, so na pobudo vernih planincev obnovili. Sedaj so ponosni nanj krajani in lastnik. Ludvik MORI

UTRINKI

Telesna bolečina kliče po duševni rešitvi!
Sedanost, prihodnost, preteklost so homogenizirani konglomerati neminljivosti.
ZMAGO ČEH

ZLATA PRAVILA

Nihče ni tako na robu, da ne bi mogel več upati.

Nič ni kaj bolj človeškega kot upanje.

Lastni vesti ne pobegneš.

Ti sebi med, meni pa pelin.

Kdor med obeta, trnje spleta.

Kdor z rokami med meša, prste liže.

Dober med, vendar prstov ne snej.

Kjer je med, je tudi muha.

Bolje je žlica medu, kot lopata blata.

Sladek je kot med.

Na jeziku med, v srcu led.

Redki so prijatelji v nadlogi.

Ako hočeš veliko let šteti, moreš od mladosti zmerno živeti.

Pametnemu se z nekaj besed da veliko povedati.

Spredaj z medom maže, zadaj fige kaže.

Če dobi strd čebela, kmet dobro zrne pri dela.

Čebela gospodarja ne pozna.

Čebela je majhen ptiček, pa daje sladek dobiček.

Kar si človek naprti, to nosi do smrti.

Čebela, ki si naloži preveč medu, ne pride domu.

Čebela iz roja huje piči.

Ne piči vsaka čebela, ki okrog glave šum dela.

Mnogo čebel jezdeca zmaga.

Kdor si dosti sposoja, nima nikoli kaj vračati.

Še čebele ne marajo vsakega človeka.

Oddaljenost povečuje spoštovanje.

Čebela zaleže toliko zaroda, kolikor ga more prerediti.

Brez truda ni medu.

Človeka ne sodi po imetju, temveč po srcu.

Matevž ČARF